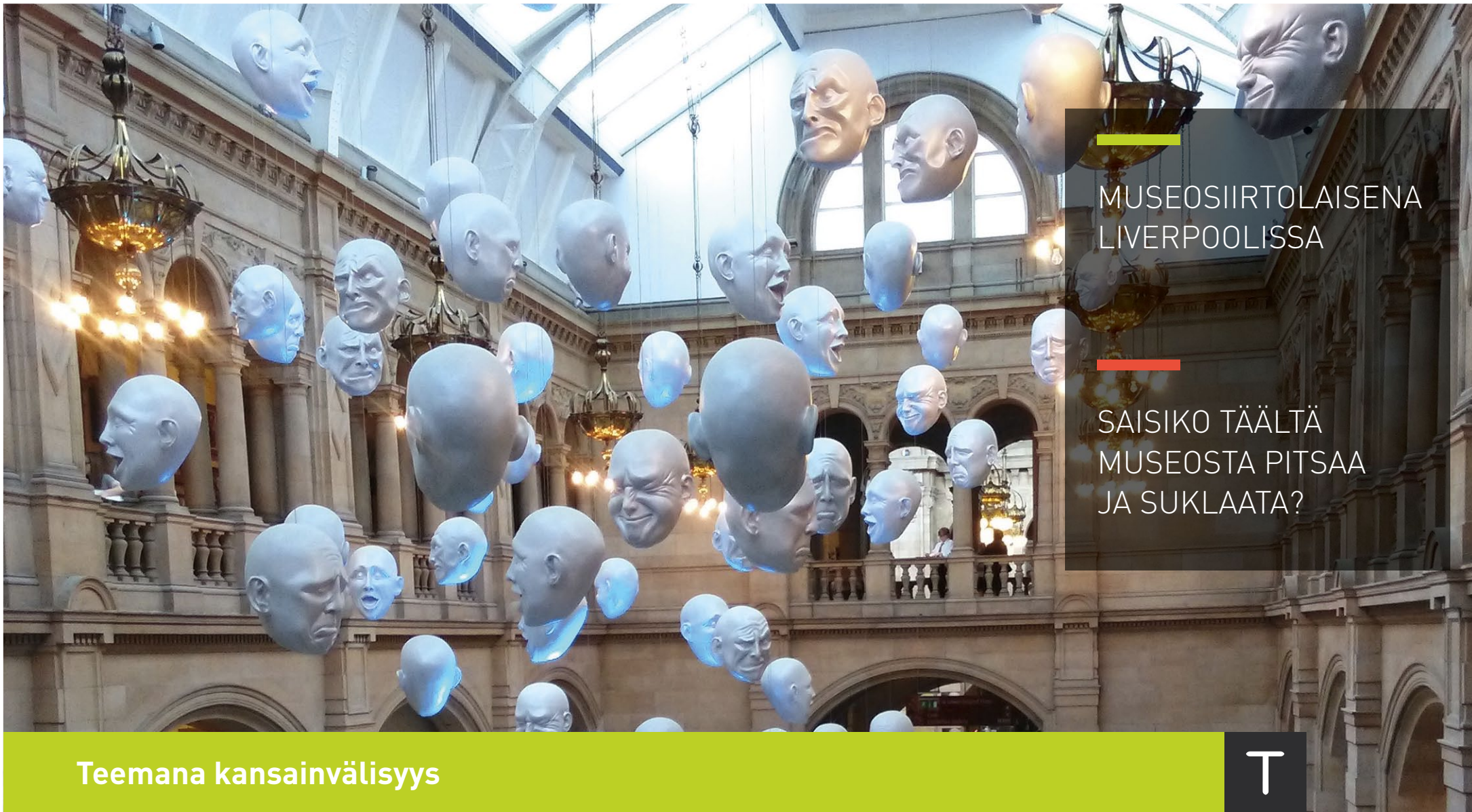

TAAPELI

KYMENLAAKSON MUSEON TIEDOTUSLEHTI 2016

MUSEOSIIRTOLAISENA
LIVERPOOLISSA

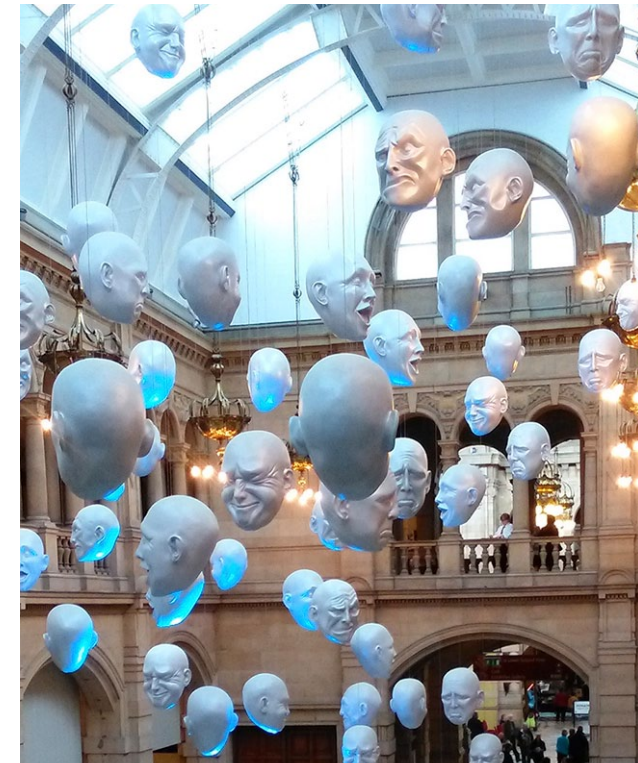
SAISIKO TÄÄLTÄ
MUSEOSTA PITSAA
JA SUKLAATA?

Teemana kansainvälisyys

T

TÄSSÄ TAAPELISSA

<p>3 PÄÄKIRJOITUS
Katseet tulevaisuuteen ja Eurooppaan
Maarit Laitala</p> <p>4 KANSAINVÄLISTYMINEN MUSEOISSA
Antti Karjalainen</p> <p>7 VARJOINA EUROOPASSA!
Jaana Kataja, Vilma Lempiäinen, Mirkka Kallio,
Liisa Koho, Matti Kaakkurivaara</p> <p>24 MUSEOSIIRTOLAISENA LIVERPOOLISSA
Sari Mäenpää</p> <p>27 LAAJAKULMA – VÄLÄHDYKSIÄ
KYMENLAAKSON MUSEON KUVA-ARKISTOSTA
Kansainvälisyyttä Kotkassa ja Kymenlaaksossa
Vesa Alén</p> <p>31 KANSAINVÄLISTYMISEN ENSIASKELEITA
KOTKANSAAARELLA
Marita Kykyri</p> | <p>37 MAAILMAN YKSEYS JA KULTTUURIEN
MONINAISUUS
Timo Miettinen</p> <p>40 VERLAN UPEA KOKONAISUUS JO 20 VUOTTA
UNESCON MAAILMANPERINTÖKOhteena
Jaana Rannanpää</p> <p>43 SAISIKO TÄÄLTÄ MUSEOSTA PITSAA JA SUKLAATA?
– Museo haminalaisten nuorten silmin
Terhi Pietiläinen</p> <p>45 MANNERIN LIPAN ALLA
– Kouvolassa muistellaan nuoruutta
Anu Kasnio</p> <p>48 SÄLEITÄ</p> <p>53 T. AAPELI JAARITTELEE</p> <p>54 NÄYTTELYT</p> |
|---|---|

Kelvingroven museon Leijuvat päät.

Sivu: 16

FAKTA

Taapelointi on vanha sahatavaran kuivaamiseen käytetty menetelmä. Siinä tuore, määrämittäiseksi sahattu puuaines ladotaan ristikkäin nelikulmaiseksi rakennelmäksi. Välirimat varmistavat ilman kiertämisen. Valmiin taapelin päälle rakennetaan vielä katos. Sahojen taapelit saattoivat olla parhaimmillaan useiden metrien korkuisia. Taapelointi tehtiin miestyövoimalla.

TAAPELIN TEKIJÄT:

Taapeli on kerran vuodessa ilmestyvä Kymenlaakson museon sähköinen tiedotuslehti.

Päätoimittaja: Marja Salmijärvi
Toimituskunta: Vesa Alén, Marita Kykyri
Ilmeen suunnittelu: Nitro ID
Taitto: Päivi Kekäläinen
Julkaisija: Kymenlaakson museo
ISSN 2324-0393

PÄÄKIRJOITUS

KATSEET TULEVAISUUTEEN JA EUROOPPAAN

Kymenlaakson museolla on pitkä perinne kansainvälisestä yhteistyöstä. Taannoiset Itämeri-seminaarit tarjosivat laajasti katsoen Itämeren alueen merellisille museoille areenan esittää viimeisiä tutkimuksiaan ja erikoisosaamistaan, myös niin sanotun rautaesiripun takaa. Poliittisten tilanteiden muutokset 1990-luvulla vaikuttivat seminaarin elinkaareen ja viime vuosiin, joka toinen vuosi järjestetty seminaari kuihtui pois. Valitettavasti sen tilalle ei tullut toista tai uutta näkökulmaa asiaan.

Itämeri-seminaarien lisäksi kansainvälisyys on kurkistellut näyttelyvaihdon liepeillä. Kymenlaakson museolla on ollut näyttelyvaihtoa entisen Itä-Saksan ja Neuvostoliiton, sittemmin Venäjän, kanssa. Yhteistyö näyttelyiden saralla on toiminut myös Viron ja Puolan sekä Ruotsin museoiden kanssa. Pienenevä maailma ja tiedonkulun ja yhteydenpidon kasvavat mahdollisuudet luovat kuitenkin odotuksia ja toiveita laajenevasta kansainvälisestä toiminnasta, jossa kansainvälisyys näkyisi muutenkin kuin ulkomailta tuotuna näyttelyinä.

Kotikaupunkimme strategiassa tavoitteena on kansainvälinen kaupunkikulttuuri, ja kansainvälisyyttä korostaa myös museon oma strategia. Merikeskus Vellamon rakentamisen ja alkuhuvan jalkoihin jääneelle kansainvälisyydelle olemme antaneet muutama viime vuoden aikana erityisen painotuksen toiminnassamme. Erasmus+-raha soi mahdollisuuden matkata yhteisten tavoitteidemme kannalta merkittäviin kohteisiin, niin seuraamaan työskentelyä ja tutustumaan eri museoihin ja kulttuurilaitoksiin kuin

osallistumaan seminaareihinkin. Ja nimenomaan osallistumaan keskusteluihin, joita sähköiset viestimet eivät sittenkään sellaiseen välit. Tapaamaan ihmisiä – kuten John Ferryä, joka toimi sitten amanuenssimme isäntänä Glasgow'ssa, tai Delphine Jenardia, johon Belgiaan matkanneet olivat jo Suomessa tutustuneet.

Olemme uuden Erasmus-kierroksen edessä ja mietimme, mihin aikamme, rahkeemme ja resurssimme riittävät, sillä vaihtoehtoja toimintamme painopisteiden, strategian ja visioiden kannalta on paljon ja meitä on kuitenkin vähän. Niinpä emme pelkästään havittele mahdollisuutta matkata itse, vaan olemme myös tarjonneet kokoelmamme ja työpanoksemme vastaanottamaan meistä kiinnostuneita "vaihtareita" ja jännittyneinä odotamme tulevaa.

Kansainvälisyys on yhteyksien hoitamista, ystävyys- ja tuttavuus-suhteiden vaalimista, vaikutteiden vastaanottamista sekä aikaa ja mahdollisuutta (ystävä)museoiden tarjonnan seuraamiseen. Tätä kaikkea voimme tehdä työhuoneissamme, tietokoneiden ääressä. Parhaimmillaan kansainvälisyys on henkilökohtaista yhteistyötä, face to face -keskusteluja, vieraiden vastaanottamista ja omien ideoiden esittelyä, mutta myös uusien ideoiden omakohtaista testaamista paikanpäällä, näyttelyihin ja niiden takana olevaan ajatusmaailmaan tutustumista. Kansainvälisyyden saralla meillä on vielä paljon tehtävää ja varmasti paljon annettavaa.

Maarit Laitala
Intendentti

*"Kansainvälisyyden
saralla meillä on
vielä paljon tehtävää
ja varmasti paljon
annettavaa."*

KANSAINVÄLISTYMINEN MUSEOISSA

Kuva: Marja Salmijärvi,
Kymenlaakson museo.

MIKSI?

Breaking Bad -tv-sarja kertoo tarinan Walter White -nimisestä perheenisästä ja kemianopettajasta, joka päättyy huumekartellin väkivaltaiseksi johtajaksi. Tarina pitää otteessaan, koska kaikki tapahtuu pikkuhiljaa ja katsoja pystyy ymmärtämään, ja lähes hyväksymään, päähenkilön alamäen. Hän perustelee tekojaan matkan varrella, etupäässä vaimolleen, erilaisilla perheen suojelemis- ym. moraalisesti ylevillä syillä, mutta loppuvaiheessa, kun hänen vaimonsa tiukkaa, että ”miksi ihan oikeasti teit kaiken tuon?”, Walter vastaa: ”Because I liked it”.

Kansainvälistymisessä on sama juttu. Vaikka me kuinka rakennamme hyvän strategisen kehikon ja tarinan kansainvälisten suhteiden ylläpidolle, pohjimmainen totuus on, että se on jännittävää ja tuo arkeemme jotain uutta. Tämä pätee museoiden kävijöiden tasolla – kansainväliset sisällöt ovat jännittäviä: katsokaa vaikkapa Ai Wei Wein kommentaaria Kiinan poliittisesta tilanteesta tai näkökulmaa kansallisiin monumentteihin. Se pätee myös käytännön työntekijöiden tasolla: on jännittävää ja omaa työtä sopivasti haastavaa keskustella toisista kulttuureista tulevien ammattilaisten kanssa ja kuulla, kuinka he ratkovat haasteita päivittäisessä työssään. Tämä pätee vielä organisaatioiden ja niiden brändien tasolla: on jännittävää, kun saa rakennettua hyvän ja tyylikkään partneruuden kansainvälisen kumppanin kanssa. Se vahvistaa myönteistä mielikuvaa ja kohottaa itsetuntoa.

”Jos halutaan viedä kansainvälisiä suhteita museoiden välillä hieman flirttailua pidemmälle.”

MUODOLLISIA ASIOITA

Jos halutaan viedä kansainvälisiä suhteita museoiden välillä hieman flirttailua pidemmälle ja tähtäimessä on esimerkiksi yhteinen hanke tms. – niin voidaan rakentaa virallisempaa partnerisuhdetta. Asiaa voi tarkastella siitä näkökulmasta, kuinka syvää suhdetta haetaan. Kevyimmällä, mutta kuitenkin muodollisella, tasolla voidaan tehdä Memorandum of Understanding (MoU), joka on eräänlainen aiesopimus. MoU:n keskeisin ajatus on lausua ääneen, että (a) kaksi tai useampi organisaatio haluaa tehdä yhteistyötä ja (b) millä osa-alueilla tai muilla rajauksilla yhteistyöstä puhutaan. MoU:t ovat suosittuja erityisesti julkisella sektorilla, mutta myös jossain määrin kiistanalaisia, koska ne eivät ole juridisesti sitovia, mutta silti niiden neuvottelu usein vie aikaa. »

Antti Karjalainen

Kotkan kulttuurijohtaja Antti Karjalainen on väitellyt 2005 Bristolin yliopistosta Iso-Britanniasta. Tutkintonsa jälkeen hän on työskennellyt koulutuspolitiikkaan keskittyvässä ajatushautomossa Lontoossa ja kulttuurisuhdeorganisaatioissa Lontoossa, Berliinissä ja Helsingissä. Tällä hetkellä hän on innostunut rakentamaan Kotkaan lisää vetovoimaista kulttuurielämää ja kasvattamaan kolmea poikaansa.

Pidemmälle viedyssä partneruudessa tarvitaan ihan oikea yhteistyösopimus. Niissä säädellään esimerkiksi yhteisiä resurssipanostuksia, brändiä, IP-oikeuksia tms. Sopimus on usein tärkeä vaihe neuvottelua ja moni asia, joka ei nouse esiin kun hankkeita kehitellään, pomppaa esiin sopimusvaiheessa. Kaikkein viheliäisin kysymys on syntyvä IP – kuka omistaa ja kuka lisensoi? Vastuut, miten vakuutetaan ja mistä summista? Mitä tapahtuu mahdollisesti yhdessä syntyvälle entiteetille jälkeenpäin – kuka sen omistaa? Mitä sille saa tehdä? Monesti kuitenkin ihan perusasiat saattavat tulla osapuolille yllätyksenä. Kenen vastuulla on mikäkin osa rakennusvaihetta jne.? Sopimus saattaa siis kuulostaa byrokratialta, mutta kannattaa ajatella se hyvin keskeisenä osana partneruusprosessia ja tapana käydä myös haastavat kysymykset läpi.

Tällainen flirttailu – MoU-sopimus ja yhteinen investointi -tyyppinen prosessiajattelu – voivat tuntua oudoilta, mutta se auttaa arvioimaan ja mittaamaan suhteen syvyyttä. Omalla urallani rakensin vuoden ajan MoU:ta suuren espanjalaisen teleoperaattorin kanssa, mutta partneruus ei koskaan edennyt sen pidemmälle. Toisaalta sen rakentamisen aikana minut tutustutettiin muun muassa Mozillan, jonka kanssa rakensimme HTML5-aplikaation ja suhde rakentui yhteiseen investointivaiheeseen noin vuodessa. Eli yksi ovi aukesi hyvin hitaasti ja toinen heilahtamalla.

Kuva: Matti Kaakkurivaara,
Kymenlaakson museo.

KANSAINVÄLISTYMINEN KÄYTÄNTÖNÄ

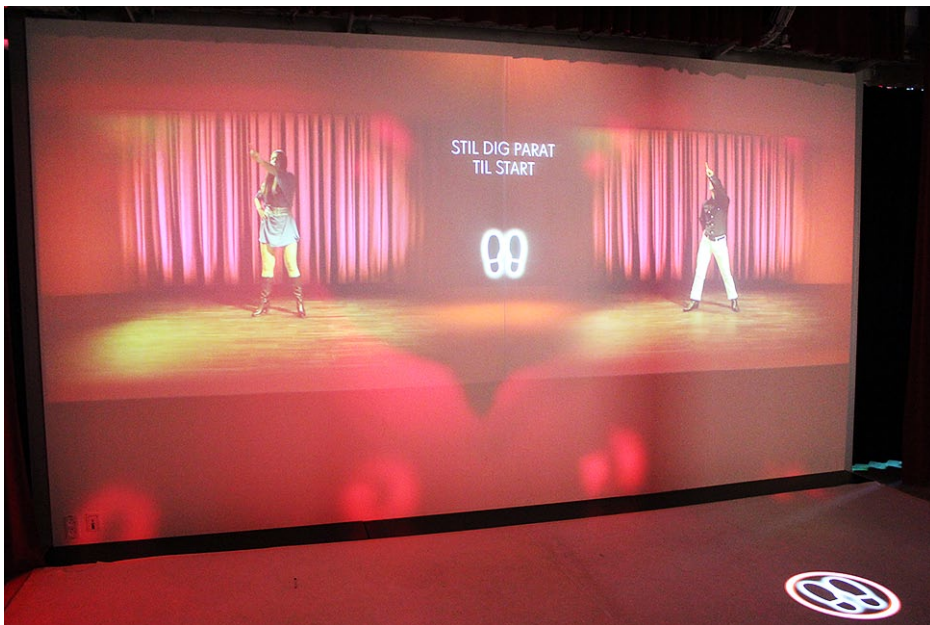
Maakuntamuseon näkökulmasta tarkasteltuna kansainvälistyminen on kuitenkin resursseja vaativaa hommaa. Suhteiden ylläpitäminen, jopa Skypen ja konferenssipuhelujen aikakaudella, on kallista. Toisaalta jos ei myöskään ole juuri sillä hetkellä ao. kumppanille relevanttia projektia päällä, niin harvoin tulee huvikseen soittaneeksi ja vaihdelleeksi kuulumisia.

Kansainvälistyminen onkin terveen järjen näkökulmasta nimenomaan käytäntöä. Kun suunnitellaan hanketta, mitä tahansa hanketta, on kansainvälistyminen osa suunnittelua. Ajatus on analoginen esimerkiksi varainhankinnan kanssa – tänä päivänä yksin asioiden tekeminen ei vaan ole kovin järkevää ja harvoin siihen on varaakaan.

Kansainvälistyminen voi siis olla väline monenlaisten asioiden toteuttamiseen, eikä sitä kannatta ajatella arvona sinänsä, vaan pikemminkin mahdollisimman pragmaattisesti. Vaikkapa kysymyksen ”minkä ongelman tämä minun organisaatiossani voisi ratkaista?” kautta. »

Kuva: Mirkka Kallio,
Kymenlaakson museo.

Kuva: Jaana Kataja, Kymenlaakson museo.

*”Siinäpä
kansainvälistymisellemme
missio: tuottaa vierailijalle
hurmiota.”*

aihetta päivälehdistä sekä musiikkilistoilta. Kuitenkin oli huikeaa nähdä, kuinka vierailijan kokemus rakentui systemaattisesti huippua kohden ja miten esinevalinnat onnistuivat tuomaan monipuolisia aspekkeja esiin Bowien taiteilijauran varrelta. Esimerkiksi hänen itsensä suunnittelemat esiintymisasut tai hänen musiikkinsa suhteutuminen ajan politiikkaan. Bowie-näyttelyssä käynti avasi minulle kaksi toisiinsa liittyvää asiaa: Kuinka vierailijan kokemus rakennetaan askel askeleelta kohti spehtaakkelia tai muutosta. Kuin elokuva. Sekä kuinka multimodaalisuus, siis ääni ja kuva, tuodaan mukaan rikastamaan yksilöllistä kokemusta ja kollektiivista hurmiota. Siinäpä kansainvälistymisellemme missio: tuottaa vierailijalle hurmiota. **T**

Kuvat Kymenlaakson museon henkilökunnan Erasmus-matkoilta.

SATEENKAAREN PÄÄSSÄ

Kansainvälinen yhteistyö on jännittävää ja muualta tulevat esimerkit inspiroivia. Olen hehkuttanut monessa yhteydessä David Bowie Is -näyttelyä, jonka näin Berliinissä Martin-Gropius-Baussa. Alun perin Victoria & Albert -museoon Lontooseen koottu näyttely sai alkunsa tilanteesta, jossa kuraattoreille oli annettu pääsy Bowien henkilökohtaisiin arkistoihin, joita oli jo ammattimaisesti kartoitettu. He kävivät kokoelmaa läpi ja rakensivat siitä tarinan – ja millaisen tarinan!

Populaarikulttuurin ikonia ja merkittävää edelläkävijää on toki kiitollista tutkia ja moni vierailija varmasti tuns

Kuva: Pia Pauku, Suomen merimuseo.

VARJOINA EUROOPASSA!

Erasmus+

Kymenlaakson museon vuoden kestänyt Juurru Kymenlaaksoon, kasva Eurooppaan! -hanke on päätynyt. Vuonna 2014 tehdyn kahden konferenssimatkan jatkona vuonna 2015 kävi viisi museon työntekijää varjostamassa museoissa eri puolilla Eurooppaa. Tavoitteena oli löytää uusia, aikuiskävijöitä kiinnostavia ratkaisuja museon päänäyttelyn uudistamiseen. Samalla tutustuttiin myös kokoelmakeskuksiin ja niissä tehtävään yleisötyöhön omaa vastaavaa toimintaamme ajatellen. Myös verkostoituminen alan toimijoihin ja mahdollinen näyttely-yhteistyö olivat matkojen agendalla. Matkustelun mahdollisti CIMOn kautta saatu Erasmus+ Aikuiskoulutuksen liikkuvuuteen tarkoitettu avustus.

16 KULTTUURIPERINTÖTOIMIJAN YHTEINEN KOKOELMAKESKUS TANSKASSA

Jaana Kataja

Museoiden hallinnassa olevat kokoelmat muodostuvat erilaisista esineistä, taideteoksista, valokuvista ja näytteistä. Kymenlaakson museon kokoelmiin kuuluu yli 40 000 esinettä, lisäksi on 500 000 valokuvaa ja noin 2 000 taideteosta. Museoiden kokoelmat nähdäänkin paikallisesti merkittävänä resurssina nykyisten ja tulevien sukupolvien hyväksi sekä oman että Kymenlaakson identiteetin, ominaispiirteiden ja merkittävyyden tunnistamisessa ja muistamisessa. Museossa olevat esineet sisältävät erilaisia arvoja ja merkityksiä menneestä ja nykyisyydestä peilaten niitä tulevaisuuteen. Museoilla onkin velvollisuus säilyttää kokoelmiaan asianmukaisesti, jotta esineiden kulttuurillinen ja tieteellinen perintö säilyy. »

Jaana Kataja

Vilma Lempiäinen

Mirkka Kallio

Liisa Koho

Matti Kaakkurivaara

Jaana Kataja toimii tekstiilikonservaattorina Kymenlaakson museossa Kotkassa ja alkaa helmikuussa 2016 projektipäällikkönä laatia selvitystä tarpeesta perustaa yhteinen kokoelmakeskus Kaakkois-Suomen museoille. Lisäksi hän tekee Jyväskylän yliopiston museologian oppiaineessa pro gradu -tutkielmaa maakuntamuseoiden kokoelmatoiloista ja erityisesti yhteisistä kokoelmakeskussuunnitelmista.

Vilma Lempiäinen on tutkintoa viimeistelevä Suomen ja Pohjoismaiden historian opiskelija Helsingin yliopistossa. Tutkimusavustajana ja Suomen merihistoriallisen yhdistyksen sihteerinä toiminut Vilma työskenteli vuonna 2015 Kymenlaakson museossa merihistorian tutkijan sijaisena.

Amanuenssi, FM Mirkka Kallio on työskennellyt Kymenlaakson museossa tammi-kuusta 2015 alkaen. Hänen päätehtävänään on vastata museon kuvataidetoiminnasta.

HuK Liisa Koho on Kymenlaakson museon tutkija, jonka vastuualueeseen kuuluvat näyttelyt.

Matti Kaakkurivaara on toiminut Kymenlaakson museon näyttelymestarina huhtikuusta 2008 alkaen. Hän suunnittelee, toteuttaa ja ylläpitää Kymenlaakson museon näyttelyitä Merikeskus Vellamossa.

"Keskuksen toiminta on suunniteltu alusta alkaen yhdessä alueen museoiden kanssa pitkälti museoiden ehdoilla."

KOKOELMAKESKUS KAAKKOIS-SUOMEEN

Kaakkois-Suomen museoissa esinekokoelmia säilytetään hyvin eritasoisissa säilytystiloissa. Myös henkilökunnan määrä vaihtelee huomattavasti niin, että joissain pienemmissä museoissa ei asianmukaiselle kokoelmatyölle ole juurikaan resursseja. Kymenlaakson museossa on lähdetty viemään eteenpäin ajatusta siitä, että alueen museoilla olisi tulevaisuudessa yhteinen kokoelmien säilyttämisen ja hoitamisen keskus. Se tarkoittaisi sitä, että jatkossa museoiden kokoelmat sijaitsisivat saman katon alla olosuhteiltaan asianmukaisissa säilytystiloissa. Museoesineiden säilytystiloilta vaaditaan tiettyjä määriteltyjä ominaisuuksia mm. lämpötilan ja ilmankosteuden suhteen, jotka riippuvat esineiden materiaalista. Keskuksessa olisi ammatitaitoinen henkilökunta, joka vastaisi esineiden säilyttämisen prosesseista yhdessä alueen museoiden henkilökunnan kanssa ja opastaisi heitä tarpeen mukaan kokoelmatyössä.

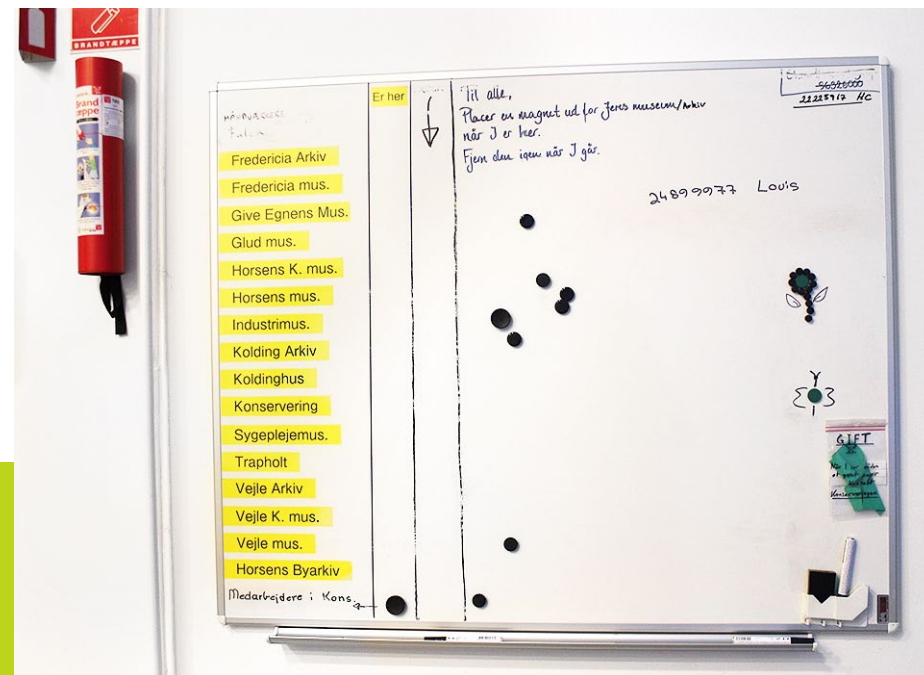
Yhteisen kokoelmakeskuksen suunnittelutyö on pyörähtämässä käyntiin alkuvuodesta 2016 ope- tus- ja kulttuuriministeriöltä saadun avustuksen turvin. Puolen vuoden projektin aikana tehdään selvitys tarpeista ja mahdollisuuksista perustaa Kaakkois-Suomen museoille yhteinen kokoelmakeskus. Toteutuessaan keskuksessa järjestettäisiin myös monipuolista yleisötoimintaa esineiden säilyttämiseen ja tutkimiseen liittyen.

Yhteistyömuseoiden lista, vierailun aikana ei museoiden edustajia ollut paikalla.

Kuva: Jaana Kataja, Kymenlaakson museo.

TANSKAAN TUTUSTUMAAN JA OPPIMAAN

Ensimmäinen etappi kohti yhteistä kokoelmakeskusta on jo suoritettu. Helmikuussa 2015 lähti Kymenlaakson museon tekstiilikonservaattori tutustumaan viikoksi Erasmus+-aikuis- koulutustuella Tanskassa sijaitsevaan 16 kulttuuriperintötoimijan yhteiseen kokoelma- ja konservointikeskukseen. Kohteesta lähdettiin oppimaan käytännön tietoja usean museon yhteisen kokoelmakeskuksen perustamisesta, sitä edeltävän selvityksen laatimisesta ja yhteistyöstä alueen museoiden kanssa sekä passiivien energiarakennuksen toiminnasta. Vejlen kaupungissa sijaitseva Center for Bevaring af Kulturarv on Tanskan ensimmäinen useaa toimijaa palveleva kokoelmakeskus. Yhteistyötoimijoina ovat Vejlen alueen museot ja useat muut kulttuuriperintökokoelmia omistavat tahot. Kokoelmakeskusta johtaa hallintoneuvosto, joka koostuu käyttäjien ja alueen entisten kuntien edustajista. Keskuksen päivittäisestä ylläpidosta ja toiminnasta vastaa kokoelmakeskuksen yhteydessä toimivan konservointikeskuksen henkilökunta. Konservointikeskuksessa työskentelee

viidestä seitsemään konservaattoria ja kokoelmatilavastaa- va. Keskuksen toiminta on suunniteltu alusta alkaen yhdessä alueen museoiden kanssa pitkälti museoiden ehdoilla, mutta kuitenkin konservoinnin ja museoesineiden säilyttämisen periaatteita vahvasti noudattaen.

Kokoelmakeskuksen suunnittelu alkoi Vejlessä vuonna 2001, jolloin laadittiin selvitys Vejlen maakunnan eri museoiden varastotilojen kunnosta ja tulevaisuuden tarpeista. Selvitys osoitti, että museoiden varasto- ja kokoelmatilat olivat erittäin huonossa kunnossa eivätkä täyttäneet olosuhteiltaan ja tiloiltaan museoalan normeja. Useassa paikassa varastotilojen huonot olosuhteet vaikuttivat suoraan siihen, että museoesineiden kunto oli huono. Museot eivät siten voineet enää toteuttaa yhtä perustehtäväänsä eli säilyttää museoesineitä. Havaittiin selvä tarve uusille asianmukaisille esinekokoelmien säilytystiloille. Kokoelmakeskustyöryhmän aktiivinen toiminta sai päättäjät nopeasti ymmärtämään keskuksen tärkeyden ja merkityksen alueen kulttuuriperin-

Arkistomateriaalille tarkoitetun säilytystilan hyllymetrejä.

Kuva: Jaana Kataja, Kymenlaakson museo.

nön säilymisen turvaamiseksi. Kesän 2001 aikana päätettiin perustaa Fellesmuseumsmagasiner i Vejle amt. Ensimmäinen säilytystila valmistui marraskuussa 2003 ja vuonna 2012 siihen rakennettiin ensimmäinen laajennusosa.

Kokoelmakeskustyöryhmän laatimat kustannusarviot osoittivat, että on huomattavasti kustannustehokkaampaa rakentaa kokoelmakeskuksen tarpeisiin kokonaan uudet rakennukset kuin saneerata vanha tila käyttötarkoitukseen sopivaksi. Säilytystilat haluttiin myös rakentaa passiivienergialla toimiviksi, koska näin saavutetaan alhaiset energiakustannukset sekä rakentamisen että käytön aikana. Kokoelmakeskuksen rakennuksissa hyödynnetään rakenteiden paksuus ja tiiviys sekä betonilattian kautta maaperästä lämpö eli geoenergia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kesällä lattia toimii isona viilennyslaattana ja talvella lämpölaattana pitäen tilojen lämpötilan ja ilmankosteuden sopivana museoesineiden säilyttämiselle ilman kalliita ilmastointilaitteita. »

Kokoelmatilavastaavan tehtävänä on siirtää esineet liikuteltaviin lavahyllyihin trukin avulla.

Kuva: Jaana Kataja, Kymenlaakson museo.

Kokoelmakeskuksen rakennukset muodostuvat kahdesta harmaasta hallista, joiden pinta-ala on 7 500 m². Kermanväriseissä rakennuksissa toimii konservointikeskus.

Kuva: Jaana Kataja, Kymenlaakson museo.

AJATUKSET TAKAISIN KAAKKOIS-SUOMEEN

Matkailu avartaa mieltä, sanovat. Vierailu Tanskaan ammattitaidolla perustettuun ja ylläpidettyyn kokoelmakeskukseen todisti ehdottomasti väitteen todeksi. Matkan anti ylitti vierailijan odotukset moninkertaisesti. Vastaanottavan tahon avoimuus, innostuneisuus ja asiantuntijuus kokoelmien säilyttämiseen liittyvissä asioissa olivat huippuluokkaa. Sen lisäksi, että vierailijan tiedot kokoelmakeskuksista lisääntyivät, oli toisena tärkeänä näkökulmana suhteiden luominen alan toimijoihin Euroopassa. Pohjoismaissa toimitaan pitkälti samanlaisia museotalon periaatteita ja käytäntöjä noudattaen ja Kaakkois-Suomen kokoelmakes-

kusselvityksen laatimiseen saatiin matkalta erittäin hyviä käytännön esimerkkejä työn toteuttamiseen. No toteutuuko vastaavanlainen keskus rakennuksineen ja toimintoineen Kaakkois-Suomessa? Ehkä. Selvitystyö on juuri alkamassa ja tärkeänä näkökulmana siinä on mukana Tanskassa käydyissä keskustelussa vahvasti ilmi tullut havainto, että kaikkien toimijoiden on oltava innostuneesti mukana kehittämässä toimintaa ja vakuuttamassa kuntansa päättäjiä keskuksen tarpeellisuudesta. Kaikkea tätä tukee hyvin ja kattavasti tehty selvitys ja suunnittelu niistä toiminnoista, joita keskuksessa toteutetaan materiaallisen kulttuuriperintömme säilymisen turvaamiseksi. **T**

*”Kaakkois-Suomen
kokoelmakeskusselvityksen
laatimiseen saatiin
matkalta erittäin hyviä
käytännön esimerkkejä työn
toteuttamiseen.”*

CENTER FOR BEVARING AF KULTURARV

Konservointi- ja kokoelmakeskuksen internetsivut
www.konsv.dk/

MAGASINMANUALEN 2.0

Sivulta löytyy tietoja Tanskassa olevista kokoelmakeskuksista
magasinmanualen.dk/

RAPPORT OVER MAGASINFORHOLDENE PÅ DE STATSANERKENDTE DANSKE MUSEER (2006)

Raportti valtion omistamien museoiden säilytystiloista Tanskassa
www.dkmuseer.dk/sites/default/files/dokumenter/Vaerktoejer/ODMs_Magasinrapport.pdf

RÆDER KNUDSEN, L. ja HØJLUND RASMUSSEN, M. (2005)

Building a new shared storage facility for 16 museums and archives
www.konsv.dk/wp-content/uploads/2011/02/icom14_099.pdf

CHRISTENSEN, J. E. ja JANSSEN, H. ja TOGNOLO, B. (2010)

Hygrothermal performance optimisation of a museum storage building
www.konsv.dk/wp-content/uploads/Paper_Thermal-Performance_HYGROTHERMAL-PERFORMANCE_DTU-Denmark-2010.pdf

CHRISTENSEN, J. E. ja JANSSEN, H. (2011)

Passive hygrothermal control of a museum storage building
www.konsv.dk/wp-content/uploads/BS2011-1597-PASSIVE-HYGROTHERMAL-CONTROL-OF-A-MUSEUM-STORAGE-BUILDING-2011.pdf

Sex & the Sea -näyttelyn keskeinen elementti ovat kolme valkokangasta. Niille heijastetaan mies- ja naismerenkävijöiden haastatteluista, videomateriaalista, kuvista ja äänistä koostuva multimediaesitys.

Kuva: Pia Paukku, Suomen merimuseo.

*"Jos joku poistuu näyttelystä
ajatellen viettäneensä hauskan
ja mukavan päivän museossa,
olemme epäonnistuneet."*

RUOTSINSALMEN JÄLJILLÄ TUKHOLMASTA KARLSKRONAAN

Vilma Lempiäinen

Yhdistettäessä sanat "Ruotsi" ja "merimuseo" ajattelevat useimmat ensimmäisenä Vasamuseota. Syystäkin, sillä 390-vuotiaasta sotalaivaa esittelevä Vasamuseet kerää vuosittain yli miljoona kävijää. Suurnähtävyys on osa Ruotsin kansallista merimuseota, johon kuuluu lisäksi kaksi vähemmän tunnettua yksikköä, Sjöhistoriska Museet ja Marinmuseum. Suomalaisesta näkökulmasta ne ovat kuitenkin jopa Vasaa kiinnostavampia. Molemmissa voi tutustua historialliseen tapahtumaan, joka muutti pysyvästi eteläistä Kymenlaaksoa ja lopulta koko Suomea.

Tukholmassa sijaitseva Sjöhistoriska Museet on Ruotsin kansallisista merimuseoista vanhin. Sen aihealueisiin kuuluvat kauppamerenkulku, meriarkeologia ja Itämeri. Museon maailmanluokan kokoelmia esitellään kuuden näyttelyn lisäksi ajankohtaisien aiheiden pienkokonaisuuksissa, joista kymenlaaksolaisesta näkökulmasta erityisen kiinnostavia ovat *Klart Skepp!* -näyttelyn pienoismallit Ruotsin saaristo- ja avomerilaivaston aluksista. Niitä hämmästeltiin Suomenlahden saaristossa 225 vuotta sitten, kun kuningas Kustaa III kävi sotaa Venäjän keisarikuntaa vastaan. Sota huipentui Ruotsinsalmen toiseen, Itämeren historian suurimpaan, meritaisteluun Kotkansaaren edustalla 9.7.1790. Sen lopputulos johti sodan päätökseen ja Kotkansaarelta Savon- ➤

linnaan ulottuneen linnoitusketjun rakentamiseen. Monet näyttelyn pienoisaluksista ovat alkuperäisiä, suurlaivaston rakentamisessa käytettyjä malleja.

Ruotsin museoissa on jo kymmeniä vuosia osoitettu erityishuomiota lapsikävijöille. Heille riittää puuhaa myös kaikissa Sjöhistoriskan näyttelyissä, yhtä lukuun ottamatta. Rotterdamin Maritiem Museumista lainattu *Sex & the Sea* -näyttely käsittelee yhtä merenkulun historian ydinkysymyksistä. Esitystapa pyrkii heijastamaan kävijöiden henkilökohtaisia kokemuksia ja käsityksiä seksuaalisuudesta ja sen toteuttamisesta. Toisin sanoen, tämä on näyttely aikuisille. Kokonaisuuden ovat suunnitelleet multimediaohjaaja Saskia Boddeke ja elokuvaohjaaja Peter Greenaway. Esillepano on sensuelli ja kainostelematon, ja paikkansa saavat niin tositarinat, myyttiset esineet kuin sukupuolitaudit hoitovälineineen. Olennaisen tiivistää Saskia Bodekken kuvaus: ”Jos joku poistuu näyttelystä ajatellen viettäneensä hauskan ja mukavan päivän museossa, olemme epäonnistuneet”.

Perinteisenä pidetty Sjöhistoriska museet haluaa näyttelyllä ulottaa merihistorian näkökulmansa pienoismallien ja kauppareittien tuolle puolen. *Sex & the Sea* on ravisteleva, rohkea ja intiimi tapa lähestyä aikuista museovierasta. Aihe on jatkoa huipumustenestyneelle tatuointinäyttelylle *Tro, Hopp och Kärlek*, joka nähdään vuonna 2016 myös Merikeskus Vellamossa. Molemmat aiheet ovat kuraattori Johan Gustafssonin mukaan avartaneet keskustelua ja käsityksiä siitä, mitä museoissa voidaan esittää.

Myös Kymenlaakson museossa voitaisiin rohkeiden, ajankohtaisten ja kantaaottavien näyttelyvalintojen avulla tuoda museo mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Miltä kuulostaisi näyttely työstä ja työttömyydestä? >>

Kaksoiskookospähkinä ”Coco de Mer” saattoi ajautua aaltojen mukana pitkiä matkoja. Pähkinän muoto synnytti monia tarinoita sen alkuperästä, ja sitä pidettiin esimerkiksi merenneidon merkinä.

Kuva: Vilma Lempiäinen, Kymenlaakson museo.

Ruotsin kansallisista merimuseoista kolmas sijaitsee Karlskronassa ja esittelee Ruotsin merivoimien ja laivaston historiaa. Karlskronan perusti vuonna 1680 kuningas Kaarle XI suurvaltansa laivaston tukikohdaksi, eikä museon sijainti juuri voisi olla osuvampi. Kuninkaallinen kaupunkikierrroksemme Marinmuseumin eläköityneen amanuenssin johdolla päättyi lounaaseen upseeriseurassa. Kaupungilla on vahva historiallinen side myös Suomeen, etenkin Suomenlinnan linnoitukseen. Suurin osa vanhasta kaupungista ja telakka-alueesta kuuluu Unescon maailmanperintöluetteloon.

Marinmuseum valittiin Ruotsissa Vuoden museoksi vuonna 2015 ja on itsessään riittävä syy saapua Karlskronaan läheltä tai kaukaa. Miltä tuntuisi kääntää valtavan sukellusveneen periskooppia, tutkia ikkunasta meren pohjassa makaavaa hylkyä tai katsoa silmiin meritaistelun nähneen linjalaivan keulakuvaa? Nykyinen museo valmistui vuonna 1997 laiturille, jonka alle jäi useita laivaston hylkäämien ja upottamien alusten jäännöksiä. Rakennusvaiheessa lattian alle tehtiin veden-

alainen tunneli, jonka ikkunoista hylät näkyvät. Ehdoton suosikinähtävyys on vuonna 2014 avattu *Ubåtshallen* ja sen valtava *HMS Neptun*. Kylmän sodan sukellusvenetorjuntaan suunniteltu Neptun palveli vuosina 1981–1998 ja on irtaimistoineen museoitu siinä tilassa, johon viimeinen miehistö sen lähtiessään jätti. Hallin seinillä kiertää Ruotsin sukellusvenehistorian aikajana, jota rikastavat monet pelit ja toimintapisteet. Onnistunut suoritus palkitaan verhon takaa paljastuvilla erikoisesineillä.

Ruotsin merisodan historiaa ja etenkin Kustaa III:n sodan tapahtumia käsitellään Marinmuseumissa monipuolisesti. Esillä on valtavia maalauksia, taisteluita kuvaavia pienoismalleja, asevarasto, sotasäilyä ja ihmisen kokoisin nukein esitetty tykkikannen taistelutilanne. Hahmot näyttävät eläviltä ja tavallaan ovatkin, sillä jokaisen esikuvana on laivastossa palvellut merimies tai laivapoika. Näyttely päättyy *Galjonshalleniin*, jota reunustavat vuosien 1788–1790 taisteluihin osallistuneen avomerilaivaston keulakuvat. »

Sukellusvenehallin täyttävä HMS Neptun on 49,5 metriä pitkä.

Kuva: Vilma Lempiäinen, Kymenlaakson museo.

”Kaikissa näyttelysaleissa on useita animaatioita, pelejä ja toimintapisteitä, jotka opettavat ja innostavat myös aikuiskävijää.”

Marinmuseumissa lapsille on rakennettu monikerroksinen, oikeaa laivaa muistuttava leikkitali, jossa jokainen voi olla vuorollaan konemestari, perämies tai kapteeni. Vanhempia ja huoltajia ei kuitenkaan ole unohdettu. Kaikissa näyttelysaleissa on useita animaatioita, pelejä ja toimintapisteitä, jotka opettavat ja innostavat myös aikuiskävijää. Tykkisluupin airon kiskominen ja periskopin kääntely viihdyttävät mekaanisesti, merimiestatuoinnin sovittaminen, laivatykin laukaisu ja jaakobinsauvalla navigointi puolestaan digitaalisesti. Merikeskus Vellamossa on jo pidemmän aikaa suunniteltu Ruotsinsalmen taisteluihin liittyvää näyttelyä ja Erasmus+-matkan tavoitteena olikin luoda verkostoja Ruotsin merimuseoiden ja muiden toimijoiden kanssa mahdollista näyttely-yhteistyötä varten. Marin-museumin seuraava suuri hanke on perusnäyttelyn uudistus, joten esimerkiksi Ruotsinsalmen

toiminnalliset elementit voivat intendentti Johan Löfgrenin mukaan hyvinkin olla lainattavissa Vellamoon.

Toiminnallisuus näkyy ja tuntuu ikään katsomatta ja joka huoneessa. Samaa voisi soveltaa käytäntöön myös Kymenlaakson museon uudistuvassa perusnäyttelyssä. Oppia voi myös lähtökohdista: sukellusvenehallissa toimintapisteitä on vieri vieressä, ei vain näyttelytekstien lisäosina vaan itsenäisinä, kokonaisuutta kannattelevina elementteinä. Halutun tiedon voi välittää museovieraalle muutenkin kuin tekstinä.

Ikärajaton toiminnallisuus on luontevaa jatkoa lasten museokokemusten pitkäjänteiselle kehitykselle. Osallistaviin ja aktivoiviin näyttelyihin tottunut sukupolvi osaa käyttää ja odottaa kokeilemaan kutsuvia elementtejä. Suurin osa lapsista »

Navigointia laivan kannelta jaakobinsauvan ja auringon avulla.

Kuva: Pia Pauku, Suomen merimuseo.

Painavaa asiaa! Tykkisluupin airoa kiskoo Suomen merimuseon intendentti Pia Pauku.

Kuva: Vilma Lempiäinen, Kymenlaakson museo.

tulee museoon aikuisen kanssa, ja merimuseoissa onkin oivallettu toiminnallisuuden kokonaishyöty: ”Jos lapset toivovat vanhempien tuovan heidät museoon uudestaan, niin se kyllä tapahtuu”, summaa Löfgren. Marinmuseumissa aikuisille on tarjolla myös näyttelyiden ulkopuolista toimintaa, kuten purjehdusta saaristo- ja avomerilaivaston alkuperäisillä laivaveneillä. Paikallinen purjehdusseura järjestää purjehdusta kesäviikoittain, mikä ylläpitää perinnetaitoja ja tekee tunnetuksi museon koko venekokoelmaa. Museolaiturista löytyvät lisäksi täysikokoinen miinanraivaaja, torpedovene ja purjelaiva *Jarramas*. Lapset ja aikuiset, kurssi kohti Tukholmaa ja Karlskronaa! **T**

Lisätietoja:
www.sjohistoriska.se/
www.marinmuseum.se/
whc.unesco.org/en/list/871

Venekokoelman vanhoilla laivaveneillä purjehditaan kesäkaudella viikoittain. Taustalla näkyvät Marinmuseumin museoalukset.

Kuva: Vilma Lempiäinen, Kymenlaakson museo.

*”Museoilla oli meneillään
 Wikimedia-projekti, jossa museon
 työntekijät ja vapaaehtoiset
 opetettiin päivittämään
 Wikipediaa.”*

VARJONA GLASGOW’SSA

Mirkka Kallio

Glasgow’ssa on asukkaita noin 1,75 miljoonaa, mikä tekee siitä Britannian kolmanneksi suurimman kaupungin. Keskellä kaupunkia virtaa Clyde-joki. Kaupungilla on takanaan pitkä historia aina piispanistuimen perustamisesta 500-luvulta lähtien. Taloudellinen kasvu tyrehtyi 1960-luvulla ja sen jälkeen on tehty useita kampanjoita kaupungin elvyttämiseksi. Yksi näistä oli Glasgow’n nimeäminen Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuonna 1990, mikä oli menestys. Glasgow Life (www.glasgowlife.org.uk) on Glasgow’n kulttuuri- ja liikuntapalveluiden yhtiö, joka on rekisteröity hyväntekeväisyysorganisaatioksi. Glasgow Lifessa on museoiden muodostama osa, jossa on yhdeksän yksikköä. Minä olin Glasgow’n museoissa 25.5.–29.5.2015 osana Erasmus+-ohjelmaa ja vierailin kuudessa kohteessa. Glasgow kiinnosti minua alun perin, koska siellä oli vuoden 2013 the European Museum of the Year Award -voittaja Riverside Museum. Muutenkin tarjonta vaikutti monipuoliselta. >>

Kelvingroven museon taidepuolen näyttely käsitteli tunteita. Itäsiiven Leijuavat päät on tehnyt skotlantilainen kuvataiteilija Sophie Cave.

Kuva: Mirkka Kallio, Kymenlaakson museo.

Minut Glasgow'n museoihin tutustutti John Ferry. Glasgow'n museoissa hän toimii digitaalisen ja uuden median osaston johtajana, joskin hän on myös valmistunut taiteilijaksi Glasgow'n taidekoulusta. Digitaalisuutta on pyritty hyödyntämään Riversiden museossa ja Kelvin-groven galleriassa ja museossa. Osittain se kertoo myös siitä, että ne ovat uusimpia tai viimeksi remontoitu. Museoilla oli meneillään Wikimedia-projekti, jossa museon työntekijät ja vapaaehtoiset opetettiin päivittämään Wikipediaa. Lisäksi tutustuin entisen kuljetusmuseon ja liikuntahallin, Kelvin Hallin, muuttamiseen osallistavaksi näyttelykeskukseksi. Tämä kaksivuotinen projekti oli puolivälissä ja se käsitti myös kokoelmatilojen avaamista yleisölle.

The Kelvingrove Art Gallery and Museum, joka sijaitsee Argyle-kadun ja Kelvingrove-puiston välissä, on rakennettu museoksi 1901. Siellä on sekä kulttuurihistoriallisia, luonnontieteellisiä että taidehistoriallisia kokoelmia.

Kerran päivässä on aulassa urkukonsertti. Kävijöitä on vuodessa noin 1,1 miljoonaa, joista Kotkan asukasluvun verran, eli reilut 50 000, on koululaisia. Glasgow'n museot ovat maksuttomia, mutta kävijät voivat halutessaan tehdä lahjoituksen, asia, josta muistutetaan mm. ulko-ovissa olevissa julisteissa. Omien kokoelmien lisäksi esillä oli vaihtuvien näyttelyiden tilassa dinosauruksista kertova näyttely, joka oli maksullinen.

Riverside-museon esineitä ovat mm. kolme katua, metro ja 22,5 metriä pitkä höyryveturi. Kohderyhminä näyttelyn suunnittelussa ovat olleet lapsiperheet, vammaiset, teini-ikäiset, koululuokat, historian alan ammattilaiset ja museoammattilaiset. Clyde-joen rannalla sijaitsevaan museoon kuuluu purjelaiva, johon voi tutustua myös sisältä. Museo on Glasgow'n museoista uusin ja voittanut useita palkintoja. Sen pihalla oli käydessäni juoksutapahtuma ja siellä on järjestetty myös konsertteja ja perhepäiviä. »

Museoihin on vapaa pääsy, mutta lahjoituksia toivotaan. Tässä Riversiden sisääntulo.

Kuva: Mirkka Kallio, Kymenlaakson museo.

Kokoelmakeskuksen kierroksella vapaaehtoisena oppaana toimi eläkkeellä oleva anestesia lääkäri.

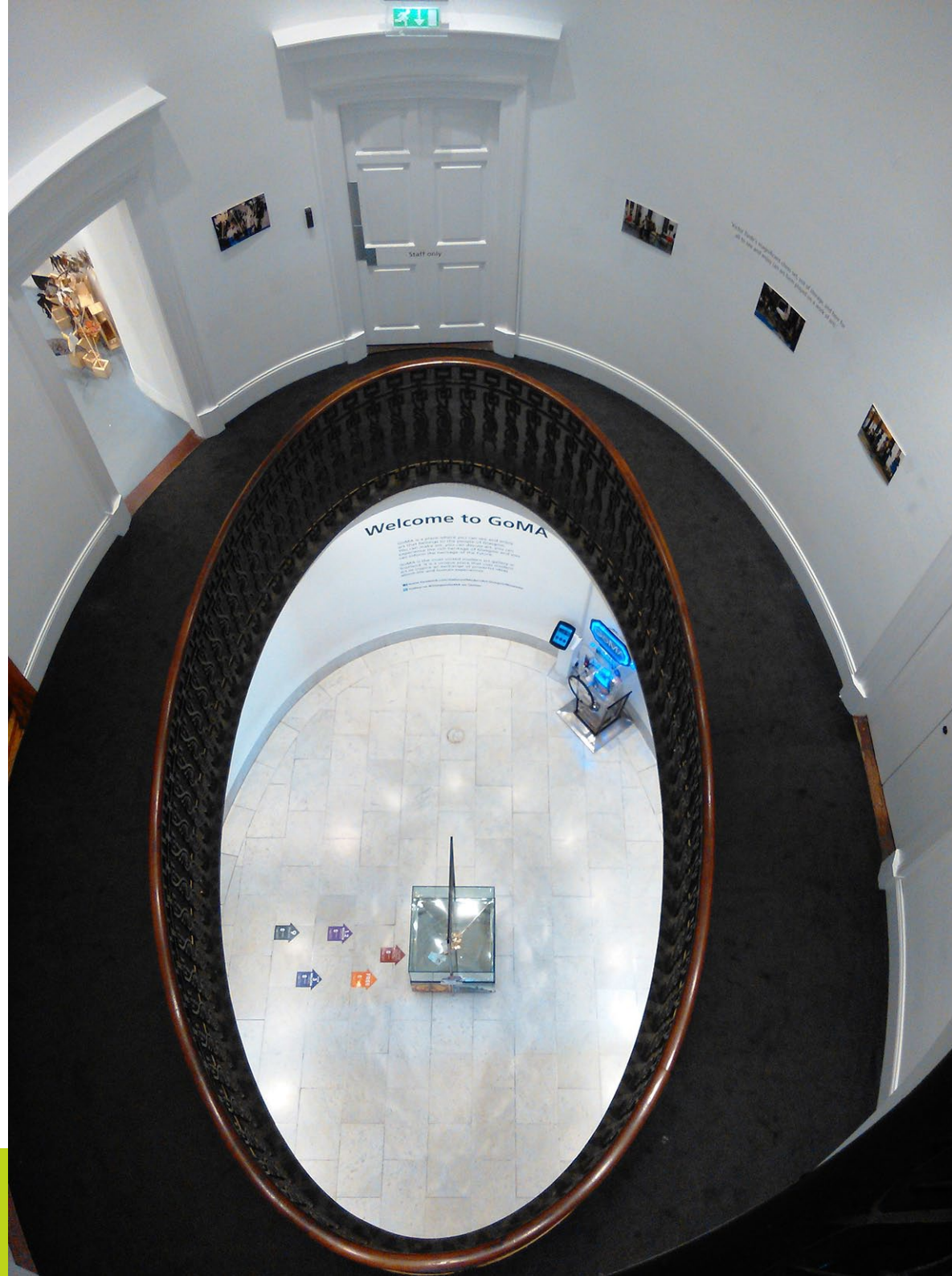
Kuva: Mirkka Kallio, Kymenlaakson museo.

GOMA on Glasgow'n modernin taiteen kokoelma. Tupakkaparonin talossa on vuodesta 1996 ollut vaihtuvia näyttelyitä ja kirjasto. Rakennus sijaitsee aivan keskellä kaupunkia ostoskatujen risteyksessä. Kävijöitä vuodessa on noin 622 000 (v. 2014).

The People's Palace on sosiaalishistoriallinen museo, joka keskittyy Glasgow'n asukkaisiin. Paikka on ollut yleinen puisto 1450-luvulta lähtien ja siellä on sijainnut mm. hirttolava. The People's Palace rakennettiin vuonna 1898 parantamaan asukkaiden mahdollisuuksia terveelliseen elämään ja kulttuurin harrastamiseen. Museossa esitellään asuinoloja ja paikallisten ihmisten tarinoita. Museon yhteydessä on kasvitieteellinen puutarha.

St Mungo on kuvattuna Glasgow'n vaakunaan. Hänen kuvansa alla on motto: "Let Glasgow Flourish". Legendan mukaan pyhimys eli munkkielämää Clyde-joen rannalla ja hänet on haudattu Glasgow'n katedraaliin. St Mungon museossa esitellään eri uskontoja, niihin liittyviä esineitä ja riittejä.

Glasgow Museums Resource Centre (GMRC) on Glasgow'n museoiden kokoelmakeskus. Siellä on 17 osastoa ja yhteensä 1,4 miljoonaa objektia. Kokoelmaa esitellään kierroksilla eri yleisöille. Kaupungin »

Modernin taiteen museon soikea portaikko oli mielenkiintoinen, mutta näyttelytilana hankala.

Kuva: Mirkka Kallio, Kymenlaakson museo.

”Tavoitteena oli myös museo-objektien avulla opettaa ja kannustaa paikallisia ihmisiä.”

näyttelytiloissa vain 2 % kokoelmista pääsee esille. Kokoelmakeskuksessa kävin vapaaehtoisen oppaan johdolla tutustumassa maalausten osastoon. Keskuksesta on monenlaisia tapahtumia, mutta aika pitää varata ennakoon: keskus sijaitsee kaupungin ulkopuolella.

Jokainen museo oli omanlaisensa ja omalla tavallaan viehättävä. Sekä asiakkaiden tilat että työntekijöiden työtilat vaihtelivat suuresti: sokkeloisesta avaraan, pikkuisesta St Mungosta valtavaan kokoelmakeskukseen. Vaikutuksen teki se, kuinka suuria ihmismääriä niissä pystyttiin palvelemaan ja kuinka hyvin museon ulkopuoliset voimavarat oli saatu valjastettua käyttöön.

Mielenkiintoista Erasmus+-aikuis-koulutuksen kannalta oli the Kelvin-grove Art Gallery and Museum, jossa esiteltiin eri tapoja yhdistää kulttuurihistorialliset ja taidekokoelmat. Tähän suuntaan Kymenlaakson museollakin ollaan pyrkimässä.

Kelvin Hall -projekti oli myös kiinnostava, tosin vielä alkuvaiheessaan. Museoiden yhteistyökumppaneina siinä olivat mm. kansalliskirjasto ja elokuva-arkisto. Näiden kolmen yksikön tavoitteena oli tehdä yhteinen kokoelmien digitaalinen portaalili. Museoiden tavoite oli turvallinen ja yleisölle helposti lähestyttävä säilytystila Kelvin Hallissa ainakin 400 000 museo-objektille, sillä olemassa olevasta kokoelmakeskuksesta huolimatta Glasgow'ssa on vielä 1,5 miljoonaa museoesinettä varastoituna erinäisiin paikkoihin ympäri kaupunkia. Tavoitteena oli myös museo-objektien avulla opettaa ja kannustaa paikallisia ihmisiä, lähinnä erilaisia yhdistyksiä ja ryhmiä, tuomaan oma panoksensa esille muisteluiden ja itse kokoamiensa näyttelyiden avulla. Samanlainen suunta oli samaan aikaan meneillään Kymenlaakson museon päänäyttelyn ”mosaiikeissa”. Kelvin Hall -projektin jatkoa aion tulevaisuudessa seurata, sillä minua kiinnostaisi nähdä se myös valmiina. **T**

Kelvin Hallin rakennuksessa, joka on vuodelta 1927, on sijainnut mm. sirkus, konserttitali ja liikennemuseo.

Kuva: Mirkka Kallio, Kymenlaakson museo.

MONS, BELGIA, 22.6.–24.6.2015

Liisa Koho

Matkan kohteena oli Belgian Valloniassa sijaitsevan Hainautin provinssin pääkaupunki Mons, jossa on runsaat 90 000 asukasta. Alueen kieli on ranska. Kaupunki oli nimetty vuoden 2015 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi ja kulttuurielämä sai siitä nostetta. Niin myös museot, joita kaupungissa avattiin uutena tai uudistettuna juhluvuoden aikana viisi. Monsin valintaan käyntikohteeksi vaikutti aiemmin viritelty näyttely-yhteistyö, jolle alkusysäyksen antoi Google, joka on sijoittanut molemmille alueille palvelinkeskukset.

Yhteistyökumppani oli Mundaneum, Archive Centre of the French Community of Wallonia-Brussels, jonka edustajan, apulaisjohtaja Delphine Jenartin kanssa tutustuttiin arkiston yhteydessä olevan näyttelyn ”Mapping knowledge” melko hektiseen rakennustyömaahan. Alun perin tavarataloksi suunniteltu

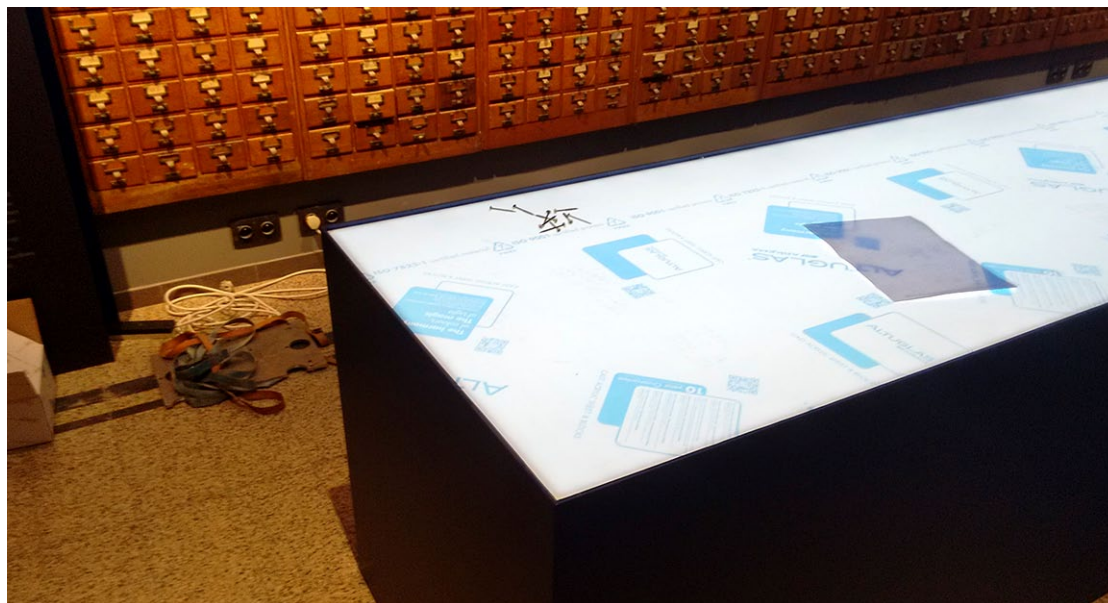
rakennus oli portaikkoineen kaunis, mutta näyttelysuunnittelun kannalta haastava. Semminkin kun näyttelytilaa hallitseva valtava kortisto vaati oman tilansa. Mundaneum perustettiin vuonna 1895 ja sen ideana oli kerätä ja järjestää kaikki maailman tieto yhteen paikkaan.

Deputy Manager Murielle Laurent edusti Pôle muséalia, Monsin kaupungin museokeskusta. Pôle muséaliin kuuluu kaikkiaan 13 museota. Keskukseen sydän, Artotheque, toimii sananmukaisesti vanhan luostarin suojissa eli luostarin sisään rakennetussa uudisrakennuksessa. Vanhan julkisivun taakse on rakennettu tilat Monsin museoiden kokoelmakeskukselle, jonka yhteydessä on myös näyttelytila. Näyttelytilassa on esillä kokoelmien esineistöä vetolaatikoissa ja tietoa voi ammentaa tasoille sijoitetuista monikosketusnäyttöistä. »

Monsin kulttuurikaupunkitapahtumista tiedottavia esitteitä ständissä hotellin ala-aulassa.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

Vanha ja uusi kohtaavat. Mundaneumin vanhat kortistolaatikat saivat näyttelyssä vierelleen uutta näyttelytekniikkaa.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

Kokoelmakeskus Artotheque on rakennettu vanhan luostarin sisään.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

Matkan kenties erikoisin kokemus oli tutustuminen Doudou-museoon. Kysymyksessä on ”yhden asian museo”, jonka teemana oli vuotuinen festivaali, Ducasse. Näyttelyssä avattiin tämän keskiajalta periytyvän karnevaalin sisältöä monipuolisesti modernia näyttelyteknologiaa käyttäen. Juhlakulkue ja koko kaupungintorin väellä täyttävä Lumecon-taistelunäytös, lohikäärme vs. Pyhä Yrjö, oli näyttelyssä tuotu esille värikkäästi ja liikkuvaa kuvaa hyödyntäen.

Mons Memorial Museum oli hieno kokemus, jonka uskoisi kiinnostavan niitäkin, joiden suosikkeihin sotamuseot eivät kuulu. Museo kertoi sotien historiaa monsilaisittain. Pääosassa eivät olleet niinkään taistelut, vaan näyttely pohti sodan vaikutusta ihmisiin, niin siviileihin kuin sotilaisiin. Arkkitehdin rakenneratkaisu tuki raskasta teemaa. Vain aavistuksen verran vino lattia laitto näyttelykävijän nousemaan koko ajan ylämäkeä ilman, että hän sitä kulkiessaan havaitsi. **T**

Matka sodan kurimukseen Memorial Museumissa alkaa melko perinteisesti.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

Doudou-museon sisääntuloaula tervehti tulijaa värikkäästi.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

BELGIA ON MUUTAKIN KUIN BRYSSEL JA TINTTI

Matti Kaakkurivaara

”Bonjour! Ca va?” Kuumana kesäiltana satojen ranskaa puhuvien ihmisten keskellä lasia kilistellessä mieleen hiipi ajatus, että mitäs ihmettä minä täällä oikein teen? Olin Belgian Monsissa Mundaneum-arkistomuseossa juuri valmistuneen remontin ja uusitun näyttelyn ”Mapping knowledge” avajaisissa. ”Paperi-Googleksikin” kutsutun Mundaneumin uusi näyttely oli pieni osa Monsin Euroopan 2015 kulttuuripääkaupunkihankkeen kulttuuri- ja näyttelytarjonnasta. Useita uusia tai uudelleen avattuja museonäyttelyitä sekä muita tapahtumia ja taidetta oli levittäytynyt koko Monsiin ja sitä ympäröivälle Hainautin alueelle. Erasmus+-ohjelman apura-

”...tutkia löytyisikö näyttelyistä uusia ideoita ja teknologioita kotiin viemiseksi.”

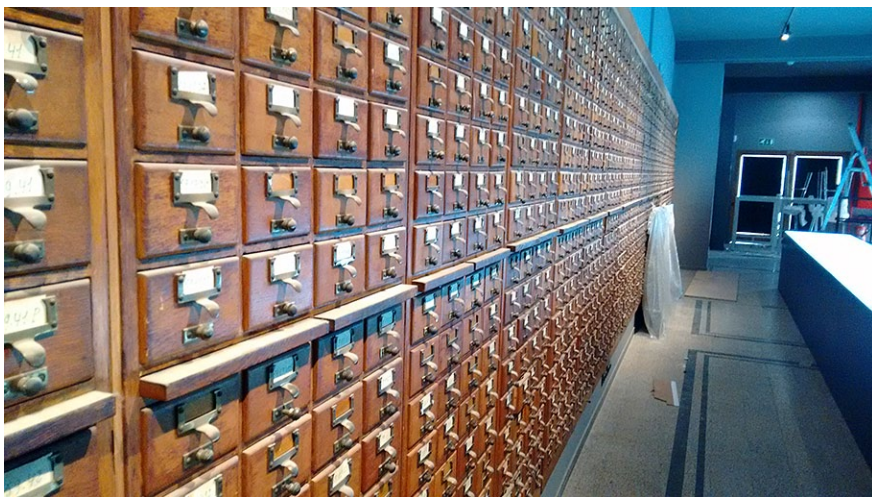

Mundaneumin avajaisvieraita sisäpihalla.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

halla minullakin oli mahdollisuus tutustua kulttuuripääkaupungin tarjontaan ja myös paikallisten kollegoiden työhön sekä tutkia löytyisikö näyttelyistä uusia ideoita ja teknologioita kotiin viemiseksi.

Ennen avajaisia olimme Liisa Kohon kanssa tutustuneet näyttelyrakentamiseen ja näyttelypaikkaan apulaisjohtaja Delphine Jenartin esittelemänä. Museo oli ollut suljettuna ja henkilökunta evakossa remontin aikana, koska mittavissa rakennustöissä talon sisäpihan alle oli kaivettu ja rakennettu kokonaan uudet nykyaikaiset arkistointi- ja työskentelytilat. Rakennustöiden laajuus oli jo kertaalleen myöhästyttänyt avajaisia ja meidän paikalla ollessa menossa oli ns. viime hetken paniikki. Rakennusmiehiä, näyttelynrakentajia ja muuta väkeä oli aiheuttamassa kaaosta, jonka kyllä tunnistaa, vaikka kieltä ei bonjouria enempää osaakaan. Avajaisissa sitten oli myös tutusti väsyneen oloista henkilökuntaa. Heidän puheistaan kävi ilmi tyytyväisyys siitä, että näyttely oli kuitenkin valmistunut. Avajaisten tunnelma oli kuitenkin oikein leppoisa ja avajaisvieraita oli todella paljon suhteessa tilojen kokoon. Näyttelyn tarkoituksena on datan kautta tehdä maailmaa tunnetummaksi. Data oli myös »

Mundaneumin vanhoja arkistokaappeja keskellä näyttelyrakentamista.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

muuttunut monenlaiseksi taiteeksi, joka limittyi näyttelyssä uuden teknologian kautta vanhoihin esillä oleviin arkistokaappeihin. Justin Liun valokuituteos, joka reagoi ihmisten liikkumiseen sen sisällä, teki vaikutuksen.

Isojen näyttelykokonaisuuksien suunnittelu ja rakentaminen Monsissa kuulosti aiheuttaneen samanlaisia ongelmia kuin omissakin projekteissa on tullut vastaan. Suuret hankinnat ja projektien hallinta olivat aiheuttaneet päänsäivää. Monsin

museokeskuksen Pöle muséalain Murielle Laurent esitteli meille Doudou-museon ja Artotheque'n kaikkiaan keskuksen 13 museosta. Kulttuuripääkaupunki oli tuonut museo- ja näyttelytoimintaan paljon projektirahaa parille vuodelle, mutta tulevaisuus ja toiminnan ylläpitäminen huoletti jo tekijöitä.

Doudou-museon paikallisen Ducasse de Mons -festivaalin esittely ja Mons Memorial-museon aihe Monsista ja monsilaisista ihmisistä sotien keskellä toimivat

mielestäni teemoina parhaiten kaikista tarjonnasta. Doudou-museo oli osittain tehty paikallisten ylpeydestä omaan festivaaliinsa mutta myös selitykseksi niille, joille tapahtuma on vieras. Tapa, jolla festivaalin taustat ja nykisyys kerrotaan näyttelyissä, oli hieno yhdistelmä uutta teknologiaa ja vanhaa esineistöä. Kun näyttelyn oli kiertänyt läpi, jäi päällimmäiseksi ihmetys. Miten festivaali on pysynyt elävänä kaupunkilaisten omana tapahtumana, johon suunnilleen kaikki kaupunkilaiset ottavat osaa? »

Linnoituskaupunki Monsin eri vaiheita Memorial-museon näyttelyssä.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

*"Etukäteisvarauksella.
Vain ranskaksi."*

Doudou-museon Ducasse-festivaalia esittelevässä osuudessa lasilevyn heijastettiin liikkuvaa kuvaa.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

Mons Memorialin sota-aiheinen näyttely on paras, jossa olen koskaan käynyt. Sen tarkoituksella raskaaksi tehty arkkitehtuuri ja päälle kaatuvat tummat vitriinit täyttyvät sodan inhimillisestä puolesta. Monsilaisten osallisuus moniin sotiin johtuu keskeisestä sijainnista, ja kaikissa tapahtumissa paikalliset ihmiset ovat joutuneet kärsimään ja elämään tavallista elämää taisteluiden keskellä. Museo toimii varmasti perinteisen sotahistorian harrastajalakin ja asiakaskunnaksi on paikallisten lisäksi selvästi haettu mm. brittiläisiä ja saksalaisia, jotka etsivät sukulaistensa sijoituspaikkoja ensimmäisessä ja toisessa maailmansodassa. Monsin matkailutoimiston erinomaisen hauska ja ystävällinen apulaisjohtaja Michel Vasko esitteli Monsin taistelukenttien esittelyyn tehdyt painetut ja virtuaalioppaat sekä käytti minua yhdellä ensimmäisen maailmansodan merkittävällä muistomerkillä Saint-Symphorienin hautausmaalla, jossa lepäävät mm. ensimmäinen ja viimeinen sodassa kuollut sotilas. Tällaisia sotahistoriaan liittyviä kohteita on alueella kymmeniä.

Viimeisenä matkapäivänä jätin Monsin ihastuttavan mutta helteisen keskustan taakseni ja lähdin vuokraamalla polkupyörällä kohti

Arkeologiakeskus Silex.

Kuva: Matti Kaakkurivaara, Kymenlaakson museo.

Spiennisiä, jossa sijaitsee Unesconkin listaama Silex eli arkeologinen keskus, jossa esitellään jopa 6 000 vuotta vanhoja piikivikaivoksia. Peltojen ympäröimä opetuskeskus näyttelyineen sijaitsee keskellä ei mitään kauniilla maaseudulla. Asiakasryhminä selvästi bussiryhmät, joita paikalla oli tuolloinkin. Yhdistelmä perinteistä näyttelyä ja 3D-visualisointi kaivoskuiluista niille, jotka eivät pääse laskeutumaan itse kaivoskuiluihin. Kuten minä, joka en kuulunut mihinkään ryhmään, joille opastettu kierros maan alla oli ainoastaan mahdollinen. Etukäteisvarauksella. Vain ranskaksi. Paikan ystävällinen henkilökunta erinomaisella englannilla pahoitteli tilannetta ja toivoi, että ehkä ensi kerralla...

Ehkä... Toistakymmentä vierailukohdetta viidespäivässä antoi hyvän läpileikkauksen Euroopan kulttuuripääkaupungin näyttelytarjonnasta ja muistutti siitä, että samanlaiset haasteet ovat näyttelynrakentajilla ja museoilla edessä myös muualla. Työtavoissa voi olla eroa, mutta näyttelyiden sisällön ja rakentamisen laadun suhteen olemme samalla eurooppalaisella tasolla. T

Merci!

www.visitmons.be

www.polemuseum.mons.be

MUSEOSIIRTOLAISENA LIVERPOOLISSA

Työskentelen osana Liverpoolin merimuseon tiimiä vanhassa luotsirakennuksessa keskellä Albert Dockin turistinähtävyyttä. Olen Suomen Lontoon kulttuuri-instituutin Mobius-liikkuvuusohjelman kautta vierailevana kuraattorina Liverpoolissa kolme kuukautta 2015. Olen tehnyt monenlaisia havaintoja museotyöstä aika erikoisesta ulkopuolisen ja ulkomaalaisen, mutta kuitenkin museotyöläisen, perspektiivistä. Useimmat havainnot ja oivallukset ovat olleet vertailevia ja koskeneet omaa museotyötäni Suomessa: löysin enemmän yhteneväisyyksiä kuin eroavaisuuksia mitä tulee kuraattorin työhön (tällä ei ole intendenttejä).

LIVERPOOLIN MERIMUSEOSSA TAPAHTUU

Liverpoolin merimuseo (viralliselta nimeltään Merseyside Maritime Museum) sijaitsee Albert Dockilla kivenheiton päässä kaupungin uudesta keskustasta. Merimuseossa vierailee vuosittain yli 700 000 kävijää. Uuden Liverpool One -kaupunginosan rakentaminen vuonna 2008 ja siten Liverpoolin keskustan painopisteen heilahtaminen oikeaan suuntaan oli museolle onnekas sattuma, sillä paikka vilisee ihmisiä päivästä riippumatta. Nyt museossa on esillä todellisia kassamagneetteja, kuten Lusitania- ja Titanic-näyttelyt, sekä alakerrassa International Slavery Museumin näyttely nykyajan lapsiorjista Intiassa.

Museossa tapahtuu jatkuvasti jotain: lapsisiirtolaisia käsittelevä vaihtuva näyttely purettiin juuri ja uusi, Liverpoolin rantaviivaa esittelevä näyttely avautuu näillä näppäimillä. Vapaaehtoiset vetävät ilmaisia opastuksia vanhan satama-altaan raunioille sekä luotsilaiva Edmund Gardnerille, joka on myös vapaaehtoisten ylläpitämä alus. Edmund Gardner on maalattu räikein dazzle-maalein osana Tate-museon kanssa toteutettua taideprojektia, jossa ensimmäisen maailmansodan aikana keksittyä alusten harhautusmaalauksia sovellettiin tähän ja Mersey-joella liikennöivään matkustajalauttaan. »

Sari Mäenpää

Sari Mäenpää on virkavapaalla oleva Suomen kansallismuseon Kokoelmat- ja tutkimusyksikössä työskentelevä intendentti. Hän valmistui Liverpoolin yliopistosta merenkulun ja satamahistorian laitokselta vuonna 2002 ja työskenteli kaupungissa vuoteen 2005 saakka. Talveksi 2016 Mäenpää suuntaa reppu selässä Indonesiaan ja Vietnamiin.

Liverpoolin jo puretun merimieskodin kuuluisa portti, joka palautettiin yleisön toiveesta Liverpoolin vuonna 2011. Nyt tämä kaksipyrstöisillä merenneidoilla koristeltu portti on muistomerkki kaikille niille tuhansille merimiehille, jotka kulivat tästä portista ja tekivät Liverpoolista yhden maailman suurimmista satamista.

Kuva: John Bradley Creative Commons. Attribution-Share Alike 3.0 Unported.

OSANA SUURTA ORGANISAATIOTA

Liverpoolin merimuseo on osa laajempaa organisaatiota nimeltään National Museums Liverpool (NML), johon kuuluu kahdeksan museota ja galleriaa. NML on mielestäni aika tyypillinen päältä painava organisaatio, joka aiheuttaa paljon aikaa vievää raportointia ja byrokratiaa. Kun toiminta on hajautettu pieniin yksiköihin ympäri kaupunkia ja kaikki sisäisetkin palvelut (IT-asiat, näyttelyt, konservoinnit, esineiden siirrot, turvallisuuspalvelut jne.) tilataan erilaisilla sähköisillä lomakkeilla ja sähköposteilla, on valmiina ihana soppa, jota lusikoivat ne, jotka tekevät käytännön työt. Koska kuraattorin työ ei kuulu tilattaviin palveluihin, kuraattorit joutuvat tekemään paljon näkymätöntä työtä ja risteilemään eri sisäisten

palveluiden keskellä. Turhautumista on ilmassa myös henkilöstövähennysten ja yksiköiden uudelleenjärjestelyjen vuoksi ja siksi, että pieni yksikkö joutuu taistelemaan rahoituksesta paitsi kansallisesti ja kansainvälisesti, myös organisaation sisällä. Merimuseolle myös ulkopuolisen rahoituksen hankkiminen on vaikeampaa päällä lepäävän organisaation vuoksi, joka päättää, mitkä hankkeet saavat edes *hakea* ulkopuolista rahoitusta.

Isoon museoryppäaseen kuulumisella on hyvätkin puolensa. NML:n museoilla on erittäin kuuluisat kulttuurihistorialliset, ja erityisesti taide- ja kasvitieteelliset, kokoelmat. Liverpoolin merellinen kulttuuriperintö ja maailmanlaajuinen merikauppa näkyvät hienosti myös

muiden kuin merimuseon kokoelmissa, koska kaupungin rikkaat kauppiat ja laivanomistajat keräsivät monenlaisia esineitä, jotka ovat myöhemmin päätyneet museoiden haltuun. Vauraat laivanomistajat sijoittivat omaisuuksia erityisesti mittaviin taidekokoelmiin, joita saa nyt ihaila ilmaiseksi NML:n (ja muun muassa Tate'n) museokohteissa. Kävin tutustumassa World Museumiin kasvitieteellisiin kokoelmiin kuraattorin avustuksella – kokoelmat juontavat juurensa, yllätys yllätys, merenkulkuun, ja erityisesti rikkaisiin merenkulusta elantonsa saaneisiin liikemiehiin, jotka omaa mainetta parantaakseen ”sivistivät” rahvasta tuomalla kasvinäytteitä kaukaa merten takaa ja perustamalla kasvitieteellisiä puutarhoja. »

”Olen Suomen Lontoon kulttuuri-instituutin Mobius-liikkuvuusohjelman kautta vierailevana kuraattorina Liverpoolissa kolme kuukautta 2015.”

Superlambananas vuonna 2010. Nyt näitä Liverpoolin symboleita on ripoteltu pitkin kaupunkia, useita Albert Dockille Museum of Liverpoolin ympärille.

Kuva: Boing! said Zebedee – Oma teos. Wikimedia Commons. CC BY-SA 3.0.

”Pari seikkaa saa ajattelemaan oman museoni hyviä puolia.”

KÄYTÄNNÖN TÖISSÄ

Pari seikkaa saa ajattelemaan oman museoni hyviä puolia – ensimmäinen on oma toimisto. Suurin osa kuraattoreista työskentelee täällä Liverpoolissa avokonttoreissa suhteellisen ahtaissa tiloissa. Itse olen samassa huoneessa yhdeksän muun työntekijän kanssa, joten häiriöitä esiintyy runsaasti, kun koko ajan joku puhuu puhelimessa, puhelin soi, sähköposti ja kännykkä piippaa, joku kävelee ohi tai jää juttelemaan kollegan kanssa. Monet pitävätkin kuulokkeita pystyäkseen keskittymään. Toinen oman museoni hyvä puoli on hyvin toimiva kokoelmanhallintajärjestelmä. NML:n systeemi on paljon hankalampi erityisesti kuvankäsittelyn osalta. Kokoelmanhallintajärjestelmän lisäksi heillä on rinnakkainen, kuvien hallintaan keskittyvä järjestelmä, jonka läpi kaikki kokoelmajärjestelmään aiotut, esimerkiksi esinekuvat, on ajettava. Tarjouduin linkittämään merimuseon kokoelmien kuvia järjestelmään, koska heillä oli valtava kiire ja kellään ei ole ollut aikaa tehdä sitä muutama vuoteen. En kauaa ihmetellyt miksi, kun aloin työstää kuvia – minun piti opiskella kolme eri järjestelmää ja/tai editoria, että sain yksinkertaisen työn tehtyä. Muutenkin kokoelmatyö ja kokoelmien sähköinen saatavuus näyttävät olevan NML:ssä vähän heikommassa asemassa kuin kotopuolella. Avoimesta datasta ei moni ole kuullutkaan ja mitään ei uskalleta julkaista käyttöoikeuksien rikkomisen pelossa. Siksi juuri mitään NML:n kokoelmia,

eikä kokoelmaluetteloita, ole verkossa. Samantyylinen tilanne on kaupungin muissa museoissa ja kaupunginarkistossa.

Nyt museossa ollaan tekemässä muistisairaille tarkoitettua mobiilisovellusta ”Housing Memories”, johon etsin merellistä kuva- ja äänimateriaalia. Se on ensimmäinen NML:n kehittämä maksullinen mobiilisovellus. Olen myös päässyt vierailemaan museon monissa eri varastotiloissa. Vietin pari viikkoa päivittämällä laivamallien sijaintitietoja kokoelmanhallintajärjestelmään, mikä oli hauska tapa tutustua pienoismalleihin. Mielestäni NML:lla on kerassaan upeat kokoelmat ja varsinkin merimuseon kokoelmat ovat hyötäneet kaupungin maailmanlaajuisestikin keskeisestä historiallisesta asemasta merenkulun ja kansainvälisten markkinoiden polttopisteessä.

LIVERPOOLIN YDIN

Mutta, pitemmittä puheita, asiaan. Liverpoolissa on kaksi keskenään kilpailevaa jalkapallojoukkuetta, Liverpool ja Everton, joiden kotistadionit sijaitsevat vastakkaisilla puolilla Stanley Parkia Evertonissa. Tämä Liverpoolin kotiani lähellä oleva puisto oli myös Evertonin Jalkapallokerhon alkuperäinen koti ennen kuin se muutti Priory Roadille. Liverpool FC siis haarautui omaksi kerhokseen Evertonista vuonna 1892. Jakautuminen johtui riidasta, joka koski jalkapallokentän vuokrausta ja

omistusta. Riidan toisena osapuolena oli jalkapallokerhon ja kentän omistaja Lordi John Houlding, joka oli myös Liverpoolin entinen pormestari. Everton lähti Goodison Parkiin ja lordi jäi yksin tyhjän stadioninsa kanssa. Houlding perusti kuitenkin pikapikaa uuden jalkapallojoukkueen, Liverpool FC:n, joka pelasi ensimmäisen matsinsa jo 1.9.1892 skotlantilaisista pelaajista koostuvalla joukkueella.

Jalkapallokerhot ja niiden kannattajat ovat hyvin näkyvillä Liverpoolissa vieläkin. Kun jompi kumpi kotijoukkue pelaa, kaupungilla on entistä enemmän säpinää ilmassa ja pubit pullistelevat ruutuun tuijottavista ja huutavista miehistä. Jos menee liverpoolilaiseen publiin katselemaan jalkapalloa, kannattaa varmistaa, kumman joukkueen kannattajiin publi kuuluu, ettei huuda hurraata väärän maalin kohdalla. **T**

”Avoimesta datasta ei moni ole kuullutkaan ja mitään ei uskalleta julkaista käyttöoikeuksien rikkomisen pelossa.”

LAAJAKULMA

– VÄLÄHDYKSIÄ KYMENLAAKSON
MUSEON KUVA-ARKISTOSTA

Vesa Alén

FM Vesa Alén on Kymenlaakson museon esinekokoelmista vastaava intendentti.

KANSAINVÄLISYYTTÄ KOTKASSA JA KYMENLAAKSOSSA

”Kotkan ensimmäinen henkilöauto”. Näin ainakin kerrotaan kuvaan liittyvässä tekstissä. Yksi kansainvälisen kanssakäymisen muoto on innovaatioiden omaksuminen ulkomailta. Idea auton ostamiseen on varsin todennäköisesti saatu jollakin ulkomaanmatkalla, kun hevoseton vaunu on pörästellyt matkamiehen ohi. 1900-luvun alussa henkilöautot olivat huiman kalliita yllälystys tuotteita ja siinä määrin työläistä ajaa ja pitää liikkumiskykyisinä, että kokonaisuuteen kuului käytännössä aina myös kuljettaja-mekaanikko.

Auton ulkoasu viittaa jonnekin 1910-luvun alkuun, mutta mikä auto on kyseessä? Kuka on tyytyväisen näköinen nuori mies takaistuimella? Ja onko todella kyse ensimmäisestä Kotkassa käytössä olleesta henkilöautosta?

Kuva: Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Villa Meriniemi. Nykyisin ravintolana ja juhlapaikkana käytettävä rakennus on alun perin rakennettu johtaja Alexander Gullichsenin asunnoksi. Gullichsen oli kotoisin Norjasta ja niin oli hänen työnantajansakin. Norjalainen yhtiö muuttui suomalaiseksi vasta vuoden 1896 lopussa. Uusi nimi oli Aktiebolaget W. Gutzeit & Co eli kyseessä oli yksi nykyisen monikansallisen suuryrityksen, Stora Enson, alkusiemenistä.

Kuva: Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Mylvivillä nelikymmenasteilla. Kuva on mahdollisesti kolmimastoparkki Winterhudesta, jossa myöhemmin merikirjailijana tunnettu Eino Koivisto toinen palveli III perämiehenä vuosina 1933–1934. Koivistoisella ei vielä tuolloin ollut siteitä Kotkaan tai Kymenlaaksoonkaan, mutta lukuisat muut täältä kotoisin olevat miehet saivat merenkulkijan ammatissa konkreettisen ensikosketuksensa koti-seutunsa ulkopuoliseen maailmaan.

Kotkassa liikkui myös paljon ulkomaisia merimiehiä, jotka odottivat laivansa lastauksen valmistumista. Heistä ei kuitenkaan ole kuvia museon kuva-arkistossa. Onko sinulla sellaisia kuvia?

Kuva: Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Reino K. lähdössä Amerikkaan. Kuvaan liittyvässä tekstissä kerrotaan, että se esittäisi toisena vasemmalla istuvan Reinon läksiäisiä Hallan rannassa 20.7.1924. Toisaalta sama henkilö on tunnustettu Reinon veljeksi. Keitä hyvänsä henkilöt ovatkin, kuvasta näkyy maailmaa valloittamaan lähtevien nuorten miesten ikiaikainen rehvakkuus: istutaan pienessä veneessä, mutta puvut ovat päällä ja taskumatit asetettu niin, että varmasti näkyvät. Kieltolain aikaan.

Kuva: Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Seprakauppaa Mahun rannassa 1930-luvulla. Virossa oli viljaa, Suomenlahden ulkosaarilla ja pohjoisrannikolla kalaa. Tähän yksinkertaiseen tosiasiaan perustui pitkään harjoitettu seprakauppa, joka lopulta katkesi toisen maailmansodan myllerryksissä. Ulkosaarten ja Suomenlahden rannikoiden välinen kanssakäynti on vuosisatoja vanhaa.

Kuva: Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Vaalimaan tulliasema vuonna 1965. Ruotsin itäraja kulki nykyisin Kymenlaaksoksi kutsuttua aluetta sivuten tai sen läpi vuosina 1721–1809 ja vuodesta 1944 lähtien Kymenlaakso on jälleen ollut raja-maakunta. Joskus raja on tuonut alueelle sotaa ja kulkutauteja, joskus kaupankäyntimahdollisuuksia ja uusia kulttuurivaikutteita.

Kuva: Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Ilmatorjunta-alus Nioben hörykattiloita. Joskus käy niinkin, että muut kansakunnat tulevat harjoittamaan kanssakäymistä tänne ja suomalaiset jäävät sivurooliin. Neuvostoliiton ilmavoivat tuhosivat 16.7.1944 saksalaisen Nioben Kotkan satamaan. Taistelussa sai surmansa kymmeniä Nioben miehistön jäseniä. Monien tuolloin eläneiden kotkalaisten muistoihin ovat iskostuneet ruumiit, haavoittuneet ja rantaan ajautunut hylkytavara. Pojat kävivät sukeltamasta hylystä kaikenlaista, kunnes hylky purettiin vuonna 1953.

Tuntemattoman yksityishenkilön ottamassa, hieman epäterävässä valokuvassa näkyvät hylystä nostetut Nioben hörykattilat, jotka ovat ilmeisesti sotalaivoissa usein käytettyä Yarrow-tyyppiä.

Kuva: Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Langinkoski.

Langinkosken ortodoksinen kappeli. Kosken ympäröimällä saarella sijaitseva keisarillinen kalastusmaja edustaa korkeimman tason kansainvälisyyttä. Onhan miljöössä viettänyt hetkittäin aikaansa itse Venäjän keisarikunnan hallitsija, jonka päätökset ovat muovanneet koko laajan valtakunnan kymmenien kansojen elämää.

Kuvavalintaan liittyy kuitenkin pieni juju: pieni ortodoksinen kappeli, joka sijaitsee aivan kalastusmajan tuntumassa, ei oikeastaan kuulu samaan joukkoon muiden rakennusten kanssa. Sen perusrakenne on 1700- ja 1800-luvun taitteesta, jolloin sekä Siika- että Langinkosken kalastusoikeudet saanut Valamon luostari pystytti kappelit molempien koskien saariin. Kappeli on siis yli 80 vuotta muita rakennuksia vanhempi. Mutta edustaako Valamo kansainvälisyyttä vai kansallista kulttuuria? Rajanveto ei ole itsestään selvää.

Kuva: Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Pyhä Henrik Pyhtään kirkossa. Veistos on poikkeuksellisen iäkäs, 1200-luvun alusta. Se on siis ollut jo yli 200 vuotta vanha, kun Pyhtään kirkko on rakennettu. Ehkäpä se on vanhempi kuin Pyhtään seurakunta. Alun pitäen se on esittänyt tuntemattomaksi jäävää piispaa, mutta sitä on "suomalaisitettu" lisäämällä piispan jalkojen alle kukistettua pakanuutta symboloiva talonpoika Lalli. Myöhemmin veistos on palvellut myös saarnastuolin jalustana.

Roomalaiskatolinen kirkko oli ja on edelleen hyvin kansainvälinen organisaatio ja keskiajalla se on edustanut täällä Turun hiippakunnassa lukutaitoa, sivistystä ja järjestystä.

Kuva: Tiina Leinonen, Kymenlaakson museo. **T**

KANSAINVÄLISTYMISEN ENSIASKELEITA KOTKANSAARELLA

Marita Kykyri

FM Marita Kykyri toimii arkeologina Kymenlaakson museossa. Hän on erikoistunut historialliseen arkeologiaan.

ASUTUKSEN VARHAISVAIHEITA

Nykyisen Kotkansaaren korkeimmat kohdat, Haukkavuori, Norskankalliot, Tupakkavuori ja Pookinmäki paljastuivat merestä viimeisen jääkauden loppupuolella noin 10 000 vuotta sitten. Nämä muinaisesta merestä esiin nousseet saarekkeet sijaitsivat kolmisenkymmentä metriä nykyisen merenpinnan yläpuolella, samalla korkeudella, jolta tavaan Etelä-Kymenlaakson vanhimmat, mesoliittisen kivi-kauden asuinpaikat. Vielä tuolloin ei ihminen näille tulevan Kotkansaaren kalliomäille jalkaansa laskenut, eikä saarelta tunnetta myöhempiäkään merkkejä esihistoriallisesta asutuksesta tai ihmistoiminnasta.

Kotkansaari mainitaan omana erillisenä alueenaan aikakirjoissa vasta keskiajalla, 1300-luvulla syntyneen Kymenkartanon yhteydessä. Kotkansaarta käytettiin vuosisatojen saatossa kartanon heinä- ja niittymaina, ja 1600-luvulla saari otettiin kokonaisuudessaan kartanon laidunmaaksi. Saman vuosisadan lopulla esiintyy historiallisissa henkikirjoissa ensimmäinen nimeltä tunnettu kotkansaarelainen, torppari Tuomas Martinpoika. Lähes asumaton saari houkutteli lähialueen talonpoikia myös metsillään, mutta kaskeamis- tai puunkaato-oikeutta he eivät 1700-luvulla käräjäinninkään jälkeen sieltä saaneet. »

Kotkansaaren maaperässä ihmis-toiminnan seurauksena syntyneet kulttuurikerrokset ovat ohuita ja vanhimmat niistä ajoittuvat vasta 1790-luvulle. Kuvassa seinämä Ruukinkadun vierustalta. Sen yläosassa näkyvä mustanruskea vaakasuora kerrostuma erottaa toisistaan alinna sijaitsevat paksut jääkauden aikaiset hiekka- ja sorakerrokset sekä nuoret kulttuuri-kerrokset.

Kuva: Lajja Simponen, Kymenlaakson museo.

Nykyisen Sapokan alueelle suunniteltiin Ruotsinsalmen telakkaa jo 1790-luvun lopulla, mutta sen rakentaminen ei koskaan toteutunut. Vuodelta 1800 olevalle kartalle Sapokan pohjoisrannalle ikuistettu talo peltotilkkuineen on mitä todennäköisimmin Kymenkartanon 1700-luvun loppupuolella Kotkansaarella pitämä torppa. Sitä, sijaitsiko Tuomas Martinpojan torppa samalla paikalla, ei tiedetä.

Kartta: Ote kartasta 1 GS Ruotsinsalmen linnoitus. VeSa Ruotsinsalmen linnoitus- ja rakennuspiirustusten arkisto. Kansallisarkiston digitaaliarkisto.

L Aidunmaasta linnoitukseksi

1790-luvun alussa olosuhteet idyllisessä pastoraaliympäristössä muuttuivat, kun Kymenkartanon pakko-lunastetulle laidunmaalle Kotkansaarelle ryhdyttiin rakentamaan Ruotsinsalmen merilinnoitusta Venäjän keisarinna Katariina II:n määräyksestä. Ruotsinsalmi oli Pietarin kaupungin suojaksi suunnitellun linnoitusketjun eteläisin tukikohta, jonka rakentamisen myötä Kotkansaarelle syntyi myös kaupunkimainen siviiliyhdyskunta. Enimmillään 1800-luvun alussa oli Ruotsinsalmen merilinnoituksen kokonaisasukasmäärä noin 10 000 henkilöä, joista suurin osa oli sotilaita.

Merilinnoituksen historia jäi kuitenkin lyhyeksi, sillä Haminan rauhan (1809) myötä valtakunnan rajan siirtyessä linnoitus menetti merkityksensä. Varuskunnan tyhjentyessä Kotkansaari pikkuhiljaa autioitui ja raunioitui. Krimin sodassa (1855) lähes kaikki loputkin vielä pystyssä olleet rakennukset ja linnoituslaitteet tuhottiin. Samana vuonna Ruotsinsalmen merilinnoitus vihdoinkin virallisesti lakkautettiin.

Kansainvälisiä vaikutteita

Ruotsinsalmen merilinnoituksen rakentamisen myötä Kotkansaari sai ripeässä tahdissa ensimmäisen varsinaisen asutuksensa. Säilyneiden tonttiluetteloiden perusteella käy ilmi, että venäläisessä yhdyskunnassa asuivat tai omistivat tontteja myös henkilöt, joiden sukujuuret olivat muualla kuin Venäjällä. Heitä olivat mm. leipuri Johan Stier, luutnantit Norstein ja Adams, kapteeni ja ritari von Moller, majuri Kuper, kapteeni Lax, esikuntaupseeri Klosterman ja majoitusmestari Steven. Pietarilaisten kauppiaiden lisäksi kävivät linnoituksessa kauppaa haminalaisiksi tonttiluetteloissa merkityt Fedor ja Vasili Kiselev, Karl Bruun, Vasil Naikov sekä Mihail ja Filimon Kuznetsov.

Päiväämätön kartta 1790-luvulta, johon on merkitty punaisella värillä ja ankkurilla Härniemen ja Portunlahden alueelle Kotkansaaren itärannalle rakennettavaksi suunnitellun Ruotsinsalmen sotasataman paikka. Linnoitusyhdyskunnan asuinalue on puolestaan merkitty keltaisella värillä kalliopaljastumien väliin sotasataman länsipuolelle.

Kartta: Ote kartasta 4 GS Ruotsinsalmen linnoitus. VeSa Ruotsinsalmen linnoitus- ja rakennuspiirustusten arkisto. Kansallisarkiston digitaaliarkisto.

Ruotsinsalmen linnoitustöiden käytännön toteutuksesta oli päävastuussa ranskalainen tykistöeversti Jean Augustin Prévôt de Lumian. Venäjän valtion armeijaan oli 1700-luvun lopussa palkattu ranskalaisia sotilasemigrantteja, jotka de Lumianin tavoin välittivät ranskalaista sotilasinsinööritaitoa ja -tietämystä eteenpäin. Tämä heijastui Ruotsinsalmi–Kymenlinna-kaksoislinnoituksen suunnittelussa ja toteutuksessa mm. siten, että ensimmäinen, niin sanottu pieni Kymenlinna, rakennettiin ranskalaista Vaubanin linnoitustyyppiä mukaillen ja myöhempi linnoituskin mainittua bastionityyppiä edelleen kehitellen. Ruotsinsalmen linnoituksen yhteyteen rakennetut saari- ja rannikkolinnakkeet olivat myös aikansa linnoitustaidon ”uusinta uutta”. Ennennäkemätöntä arkkitehtuuria alueella edusti myös varuskunnan uusklassistinen, italialaista palladianismia edustava Pyhän Nikolaoksen kirkko. >>

”Ruotsinsalmi oli Pietarin kaupungin suojaksi suunnitellun linnoitusketjun eteläisin tukikohta.”

Ruotsinsalmen merkittävimpien kauppiaiden omistamat isot tontit laitureineen sijaitsivat sotasataman välittömässä läheisyydessä meren äärellä tai sen lähistöllä (punainen ympyrä). Tonttiluetteloiden mukaan useimmat kauppiasta olivat peräisin Pietarista tai muualta Venäjältä, mutta heidän joukossaan oli myös haminalaisia kauppiaita.

Kartta: Ote Ruotsinsalmen sataman pääsuunnitelmakartasta Kotkansaarella vuodelta 1801. Hallitsevan senaatin aktiikartat. Hallitseva Senaatti Dno 297/--. Kansallisarkisto.

”Venäjän valtion armeijaan oli 1700-luvun lopussa palkattu ranskalaisia sotilasemigrantteja.”

KAUPANKÄYNTIÄ JA KONTAKTEJA

Ruotsinsalmen ympärillä kävi monimuotoinen ja laaja-alainen kauppa. Kun asumatonta saarta ryhdyttiin linnoittamaan ja rakentamaan, piti kaikki tarvittava joko tuoda mukana, ostaa tai tehdä itse. Kauppiaita Ruotsinsalmi luonnollisesti kiinnosti, sillä varuskunta oli varma ja luotettava kauppakumppani. Vuoden 1802 väestöluettelon perusteella tiedetään, että yhdyskunnassa asui tuolloin 27 kauppiasta sekä runsaat sata pikkuporvaria ja sotilas-kaupustelijaa perheineen ja apulaisineen.

Rakennustarvikkeiden ja -materiaalien sekä ruokatavaran ohella käytiin kauppaa lähes kaikella mahdollisella, kirjoituspaperista ja sianharjaksista harjoista aina uunipelteihin asti, kauppakontaktien ulottuessa aina Pietariin, Baltiaan, Saksaan, Ruotsiin ja Alankomaihin saakka. Myös suomalaisilla kauppiailta ja paikallisilla talonpojilla oli kauppayhteyksiä Ruotsinsalmeen, jälkimmäisten osalta pääasiallisena kauppatavarana olivat elintarvikkeet.

Linnoitus- ja rakennustöihin sekä Ruotsinsalmen yhdyskuntaan liittyvät ansiomahdollisuudet alkoivat ajan myötä kiinnostaa paikallista talonpoikaisväestöä myös työsuorituksina. Suomalaiset miehet hakeutuivatkin töihin alueen linnoitustyömaille ja maalaisnuoria palkattiin piioiksi ja rengeiksi Ruotsinsalmen virkamiesperheisiin. Syntyneiden kontaktien seurauksena yhdyskunnassa solmittiin myös seka-avioliittoja suomalaisten ja venäläisten kesken.

Venäläisen Ruotsinsalmen ja paikallisten asukkaiden välisen kanssakäymisen myötä pääsi talonpoikaisväestö ainakin välillisesti tutustumaan omasta maaseutuelämästään poikkeavaan aineelliseen ja henkiseen kulttuuriin, jolla oli omat kansainväliset taustansa ja kytköksensä. Linnoitustöiden myötä lisääntynyt kaupankäynti oli omiaan nopeuttamaan talonpoikaisväestön siirtymistä paikallisesta luontaistaloudesta kansainväliseen rahatalouteen. »

”Syntyneiden kontaktien seurauksena yhdyskunnassa solmittiin myös seka-avioliittoja suomalaisten ja venäläisten kesken.”

KANSAINVÄLISYYTTÄ MAAN UUMENISSA

Kun Ruotsinsalmeen liittyvää arkistoaainestoa on eri arkistokokoelmissa säilynyt yllin kyllin, löytyy alkuperäisiä ruotsinsalmelaisia esineitä museokokoelmista vain muutama. Kotkansaaren maaperä on sen sijaan laaja ”maalainen varasto”, jossa on säilynyt paikoitellen runsaastikin yli kaksisataa vuotta sitten saarelle syntyneen varuskunta- ja siihen liittyneen siviiliyhdyskunnan jälkeensä jättämiä kerrostumia, rakenteiden jäännöksiä ja esineistöä. Viimeisten kymmenen vuoden aikana on saaren ruotsinsalmelaisten kohteiden arkeologinen tutkimus lisääntynyt huomattavasti, ja sen yhteydessä on kerroksista paljastunut esineistöä ja muita löydöksiä, jotka omalta osaltaan kertovat ruotsinsalmelaisesta kaupankäynnistä ja sen maantieteellisistä ulottuvuuksista.

Keramiikka- ja lasiesineiden paloja, katkelmia ja siruja Kotkan Toriparkin kaivauksilta vuodelta 2005. Toriparkin rakentamisen yhteydessä otettiin alueen Ruotsinsalmen aikaisista kerroksista talteen mm. 28 kg keramiikkaa ja 18 kg lasia.

Kuva: Tiina Leinonen, Kymenlaakson museo.

Ruotsinsalmen aikaisista kerroksista tyypillisimpiä ovat rakentamiseen ja purkamiseen liittyvät, rakennusmateriaalia ja -jätettä sisältävät kerrokset sekä kulttuurikerrokset, jotka sisältävät esineistöä, lähinnä taloustavarajätettä, jonka asutus on jättänyt jälkeensä. Löytyneestä rakennusmateriaalista tavanomaisinta ovat kiven, tiilen ja laastin lisäksi rautanaulat sekä ikkunalasi. Nämä kaikki ovat materiaaleja ja esineryhmiä, joiden alkuperän selvittäminen on arkeologisesti vaikeaa, mutta kivikaupan voi luonnollisista syistä olettaa olleen paikallista. Tiili ja kalkki hankittiin linnoitustöiden alussa Lappeenrannasta, Pietarista ja Narvasta, mutta tiiliä ryhdyttiin polttamaan paikallisesti heti, kun linnoituksen käyttöön oli ehditty rakentaa omia tiilenpolttouuneja. Niiden jäännöksiä on Mussalon saarella tutkittu arkeologisesti. Myös ikkunalasi ja rakennusnaulat ovat todennäköisesti pääasiassa tuontia lähialueilta, mutta varuskunnan tarpeisiin tiedetään hankitun myös mm. ruotsalaisia rautanauvoja, hollantilaista tammea ja Riian alabasteria.

Rakentamis- ja purkamistöiden lisäksi on myös Ruotsinsalmen aikainen asutus jättänyt jälkeensä esineistöä Kotkansaaren maaperään. Tavanomaisimpia löytöjä kulttuurikerroksista ovat erityyppisten keramiikka- ja lasiastioiden palaset sekä pullolasinsirpaleet. Orgaaninen aines ei ole saaren kerroksissa säilynyt kuin poikkeustapauksissa, mutta Kotkansaareltä on arkeologisista yhteyksistä saatu talteen myös muutamia tekstiilinpaloja ja nahkaa, lähinnä sotilassaappaiden antura- ja päällysnahkan paloja ja riekaleita. Vaatetukseen liittyviä löytöjä ovat myös metallinapit ja kenkien korkoraudat. Yhdyskunnan sotilaallisesta luonteesta kertovat puolestaan pyssyypit, ammuksiset ja tykin-kuulat ja ajanvietteestä liitupiippujen katkelmat. »

Vuonna 1790 uponneen Sankt Nikolain hylystä on sukellettu ylös runsaasti ehjiä esineitä. Samanlaisten astioiden palasia on saatu talteen myös Kotkansaarella suoritettujen arkeologisten kaivausten yhteydessä. Parhaimmissa tapauksissa sukelluslöydöt auttavat selvittämään, minkälaisista esineistä ja astioista maasta kaivausten yhteydessä seulotut pienet palaset ovat peräisin. Kuvassa teekannu ja -kuppi sekä voidepurkki Sankt Nikolaista ja vastaavantyyppisiä kaivauslöytöjä Kotkansaareltä Ruukinkatu 15:n tontilta.

Kuva: Tiina Leinonen, Kymenlaakson museo.

”Lisäksi astianpalojen joukossa on muutama saksalaisen Gothan tai Geran posliinitehtaan leimalla varustetun kupin pala.”

Arkeologisten esineiden alkuperän ja ajoittamisen ongelmana on usein esineiden rikkonaisuus ja sirpaleisuus – astiasta löytyy kaivausten yhteydessä usein ainoastaan katkelma tai kaksi. Näin Kotkansaarellakin. Siitä huolimatta on parhaimmissa tapauksissa mahdollista selvittää tarkkaankin, minkälaisesta esinetyypistä kulloinkin on kysymys ja missä esine on valmistettu. Keramiikan tunnistamisessa auttavat mm. astiaan käytetyn saviaineksen ominaisuudet, koristelu ja astioihin merkityt tehtaiden valmistusleimat.

Valmistusleimoista tehtyjen havaintojen perusteella tiedämme, että Ruotsinsalmeen on tuotu fajanssia ja posliinia Pietarin ja Moskovan alueilta – löytöjen joukossa on ainakin Gardnerin ja Pietarin keisarillisen posliinitehtaan, Kuznetsovan, Batenin, Barminin ja Hrapunov-Novyn tehtaiden tuotantoa. Lisäksi astianpalojen joukossa on muutama saksalaisen Gothan tai Geran posliinitehtaan leimalla varustetun kupin pala. Vastaavia kuppeja lautasineen on nostettu Kotkan edustalle vuonna 1790 uponneen Sankt Nikolain hylystä. Siitä on nostettu myös viinipulloja sekä väkiviinaa aikoinaan sisältäneitä ns. Riian balsami -pulloja, joiden sirpaleita on paljastunut myös Kotkansaaren maaperästä arkeologisten kaivausten yhteydestä. Läntisistä kontakteista kertovat puolestaan tukholmalaisen Wettervikin leimalla varustetut liitupiipunvarret. >>

PUUTTUVAT PALAPELIN PALASET

Se, mitä tämänhetkisten arkeologisten havaintojen ja tutkimustulosten perusteella on mahdollista sanoa Ruotsinsalmen kauppasuhteista ja kansainvälisistä vaikutteista, on samansuuntaista historiallisten arkistolähteiden antaman kuvan kanssa. Kaupankäynti näyttää painottuneen jo luonnollisista syistä Pietarin suuntaan, jonka kautta kaupakontaktit ulottuivat kuitenkin myös länteen aina Ruotsia, Saksaa ja Alankomaita myöten, ehkä pidemmällekin. Arkeologinen kuva Kotkansaaren kansainvälistymisestä on luonnollisista syistä vielä aukollinen, mutta toivoa sopii, että tulevien tutkimusten myötä kuva aiheesta täydentyy ja monipuolistuu. Arkeologisen tiedon lisääntyessä löytyy toivottavasti myös uusia, ennen näkemättömiä paloja Kotkansaaren historian palapeliin. Kotkansaari lähialueineen pääsi jo Ruotsinsalmen aikaan kansainvälisten vaikutusten piiriin, mutta varsinainen maailmanlaajuinen kansainvälistyminen alkoi saarella vasta 1860-luvulta lähtien sahateollisuuden nousun ja Kotkan kaupungin perustamisen myötä. **T**

LÄHTEET

ARKISTOLÄHTEET

Kykyri, Marita 2005. Kotka, Kauppatori, Toriparkki. 1700–1800-lukuun ajoittuvan kaupunkiarkeologisen kohteen valvontakaivaus. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.

Kykyri, Marita 2012. Kotka, Kotkansaari. Ruukinkatu 15 tontti 285-1-7-5. Kaupunkiarkeologinen kaivaus 2.7.–31.7.2012. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.

Kykyri, Marita 2013. Kotka, Kotkansaari. Kirkkokatu 2 tontti 285-1-6-7. Kaupunkiarkeologinen viemäryön valvonta 14.6.–23.7.2013. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.

Ruotsinsalmen sataman pääsuunnitelma Kotkansaarella vuodelta 1801. Hallitsevan senaatin aktikartat. Hallitseva Senaatti Dno 297/–. Kansallisarkisto.

VeSa. Ruotsinsalmen linnoitus- ja rakennuspiirustusten arkisto. Kansallisarkiston digitaaliarkisto.

KIRJALLISUUS

Airola, Olli 1970. Kymenkartanon linnoitus – Kyminlinna. Kymenlaakson maakuntaliitto. Porvoo.

Airola, Olli 1978. Ruotsinsalmen merilinnoitus ja sen sotilaallinen merkitys. Ruotsinsalmen merilinnoitus 1790–1855, s. 10–84. Kymenlaakson museon julkaisuja no 1. Myllykoski.

Harjunpää, Kaisa 1978. Ruotsinsalmen linnoitusyhdyshenkilö ja sen elämä. Ruotsinsalmen merilinnoitus 1790–1855, s. 85–117. Kymenlaakson museon julkaisuja no 1. Myllykoski.

Hinttula, Pentti 1986. Kymenkartanon lampuotilääni. Myllykoski.

Immonen, Olli et al. 1995. Kotkan Pyhän Nikolaoksen kirkon historia. Kotkan ortodoksinen seurakunta. Pieksämäki.

Kaukiainen, Yrjö 2012. Kymenlaakson 1700-luku. Kymenlaakson historia I. Jokilaakso ja rajamaa. Esihistoriasta 1810-luvulle, s. 262–436. SKS. Toim. Kaukiainen, Yrjö. Hämeenlinna.

Kauppi, Ulla-Riitta 1992. Elämää Ruotsinsalmen merilinnoituksessa. Kahden kruunun alla. Kymijoki rajana 1743–1811, s.125–135. Kouvola.

Kauppi, Ulla-Riitta 1993. Kymenlaakson linnoitustyöt taloudellisenä vaikuttajana 1700–1800-lukujen taitteessa. Kasarmin aidan kahden puolen. Kaksisataa vuotta suomalaista varuskuntayhteisöä, s. 49–70. Historiallinen Arkisto 101. SHS. Toim. Lappalainen, Jussi T. Helsinki.

Rakennettu Ranta – Ruotsinsalmesta Kotkan satamaan 2013. Kymenlaakson museon julkaisuja 32. Toim. Alén, Vesa et al. Porvoo.

Rosén, Ragnar 1953. Kotkan esivaiheet, s. 1–90. Kotkan historia I. Toim. Anttila, Leo et al. Helsinki.

Savolainen, Jorma K. 1992. Vanhaa venäläistä posliinia. Elisabet Petrovnasta ja Katariina Suuresta Nikolai II:een. Helsinki.

MAAILMAN YKSEYS JA KULTTUURIEN MONINAISUUS

Tätä vuosisataa on kutsuttu syystä ihmiskunnan kohtalonhetkeksi. Ihmisen valtakausi, antroposeeni, on kärjistynyt teollisena aikana tuhoisiksi ilmiöiksi, joista riippuu koko planeettamme tulevaisuus niin ihmisen kuin luonnonkin kohdalla. Lajimme kiihkeä evoluutio on luonut biosfäärin riistoon perustuvan järjestelmän, tekносfäärin, lukemattomine erilaisine kulttuurimuotoineen. Ihmisen ainutlaatuinen lisääntymiskyky on käynnistänyt eksponentiaalisesti kasvavan väestöräjähdyksen, joka on johtanut evoluution kuudenteen sukupuuttoaaltoon, luonnon väistymiseen ihmisen tieltä. Pääosin fossiilisiin polttoaineisiin perustuva energiatalous on käynnistänyt ilmastonmuutoksen, joka voi pahimmillaan syöstä planeettamme ennenaikaiseen lämpökuolemaan.

*”Juuri paikalliskulttuurit
ovat niitä tiiliä, joiden avulla
maailmankulttuurin valtava
rakennus on syntynyt.”*

Meneillään olevan monitasoisen kriisin näkyvin ilmaus on Eurooppaa ravisteleva massiivinen pakolaisaalto. Nyt alkanut historian suurin kansainvaellus, jonka loppua ei ole näköpiirissä, muuttaa väistämättä suuresti maapallomme etnistä, kansallista ja valtiollista karttaa. Meneillään oleva aalto muodostuu sotapakolaisista, mutta sen jälkeen ovat vuorossa nälkä- ja ympäristöpakolaisten miljardipäiset massat, jotka vyöryvät tsunamin tavoin etelästä pohjoiseen, vihreinä ja elinkelpoisina säilyneille alueille.

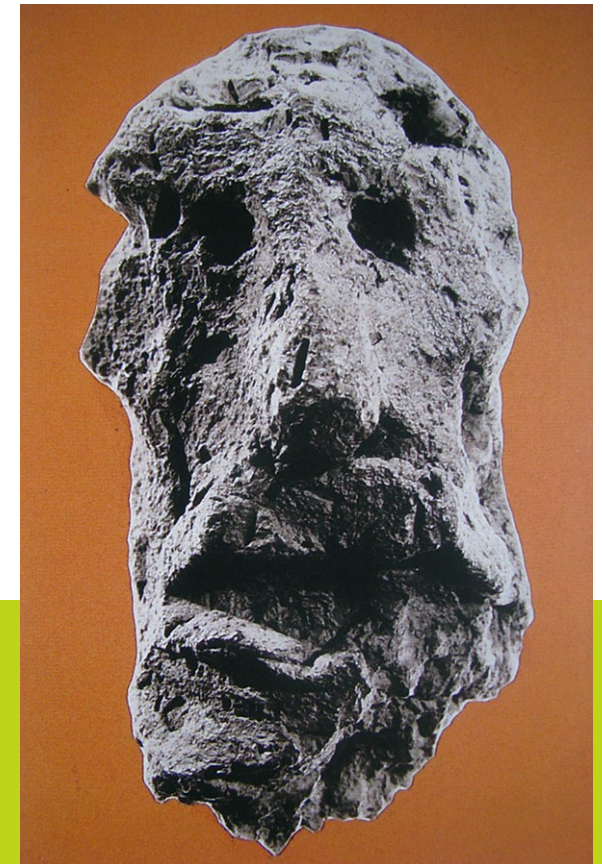
Muuttoaalto merkitsee – jos se toteutuu – valtavaa etnistä ja kielellistä fuusioitumista, eloonjäämisen, yhteistyökyvyn ja suvaitsevaisuuden suurkoetta, jossa sellaiset myyttiset harhat kuin ”muuta kehittyneempi valkoinen rotu”, kaatu- »

Kymin Niskasuon savi-idoli katselee kymenlaakso-
solaisia viiden vuosituhannen takaa. Idoli oli pit-
kään naturalistisin ihmiskasvoja esittävä veistos
koko kampakeraamisen kulttuurin alueella, joka
ulottuu Uralilta Suomen länsirannikolle.

Kuva: Timo Miettinen.

Timo Miettinen

FK Timo Miettinen toimi Kymenlaakson esihistorian tutkijana Kymenlaakson maakuntamuseossa vuosina 1980–2000. Hän on julkaissut museon julkaisusarjassa näistä tutkimuksista kaksi kirjaa: ”Kymenlaakson esihistoriaa” 1998 ja ”Kymenlaakson kalliomaalaukset” 2000.

vat omaan mahdollisuuteensa. Lukemattomien paikalliskulttuurien häviäminen olisi samanlainen tappio elämän kirjon kannalta kuin biodiversiteetin kuihtuminen, eliölajien kuolema evoluution kuudennessa sukupuuttoaallossa. Juuri paikalliskulttuurit ovat niitä tiiliä, joiden avulla maailmankulttuurin valtava rakennus on syntynyt.

Kulttuurisen ja biologisen elämän köyhtymisen pysäyttämisessä tarvitaan nyt aivan uudenlaista vastuuta, tietoa ja tiedostavuutta, missä ihmiskunta ja maapallo nähdään sellaisena kuin se tosiasiassa on, jakamattomana ykseytenä. Edward O. Wilsonin mukaan evoluutio on luonut aivomme ensisijaisesti pysymään elossa maailmassa ja vain satunnaisesti ymmärtämään sitä. Tieteen suuri velvollisuus ja tavoite on hänen mukaansa muuttaa tuo satunnaisuus hallitsevuudeksi. Ihminen ei ole kyennyt ohjaamaan ja hallitsemaan kahta tärkeintä perusasiaa, lisääntymistään ja luomaan-sa teknologiaa.

Tieteen suuri tavoite koskettaa hyvin läheisesti kaikkia tieteen ja tutkimuksen alueilla työskenteleviä ihmisiä. Heidän perinteinen roolinsa, jossa he ovat vetäytyneet tutkimuskammioihinsa, täytyy nyt jättää ennenkuulumattoman vakavan maailmantilanteen takia. Tutkijoiden on tunkeuduttava vaikuttamisen keskiöihin, mediaan ja poliittisiin instituutioihin ja tuotava pelotta esiin se, mikä on totta, tutkimuksen vahvistamaa faktaa. Tieto ja vastuu ovat oleellisesti sidoksissa toisiinsa. Poliittikan onnettomuutena on ollut sokean, rahakeskeisen kasvuideologian tyyppisissä harhoissa kahlaaminen. Tutkimuksen surkeutena on ollut vastuun pakoilu, opportunistinen ”tieteen petos”.

Tutkimusta on rasittanut myös toinen piirre, ns. kahden kulttuurin ongelma. Luonnontutkijoiden mielestä humanistit liihottelevat usein ylälmoissa, humanistit taas näkevät luonnontutkijoiden tarpovan eteenpäin saappaat savessa. Vaikka tutkimuskohteet ovat erilaisia, ovat metodit pitkälle samat, tärkeimpänä niistä totuuden etsiminen. Wilsonin peräänkuuluttama konsilienssi, eri lähteistä syntyvien tutkimustulosten yhdistäminen, on nyt yhtä tärkeää kuin ihmiskunnan ja luomakunnan välisen kohtalonyhteyden, ykseyden, tiedostaminen. Vain syvälinen kokonaisnäkemys planeettamme tilasta mahdollistaa ne radikaalit toimenpiteet, joilla monitasoisen ekokatastrofin uhka voidaan voittaa. Pariisin ilmastokeskustelu ei ole juurikaan merkitystä, jollei siihen liitetä väestöräjähdyksen radikaalia pysäyttämistä koskevaa globaalia sopimusta.

Edellä sanottu koskee myös oleellisesti museoalaa. Sen velvollisuus ja etuoikeus on syventää osaltaan ihmisten tietämystä luonnon ja kulttuurin synnystä ja kehityksestä. Museoitten ainutlaatuinen ”leijonankynsi” on se, että noita megatrendejä voidaan havainnollistaa konkreettisen esineistön avulla. Nyt on erityisen tärkeää valita tutkimuskohteiksi ja näyttelyaiheiksi ”suuria teemoja”, jotka valaisevat sitä, mistä me tulemme, mitä olemme ja minne me menemme. Museot joutuvat resurssien tiukentuessa ja leikkurien viuhussa perustelemaan entistä tarkemmin omaa rooliaan ja olemassaoloaan yhteiskunnassa. Menneisyys herää eloon ja muuttuu mielekkääksi vain sen tietämisen myötä ja rakentuu siten henkiseksi, perimmältään universaaliksi rikkaudeksi. »

Viikinkisoturin parrakas pää kypärineen. Pronssiesine Jaalan Huhdasjärven Pukkisaaren viikinkiaikaisesta kenttäkalmostasta.

Kuva: Timo Miettinen.

”Tutkijoiden on tunkeuduttava vaikuttamisen keskiöihin, mediaan ja poliittisiin instituutioihin.”

Tiedeyhteisöjen on nyt luotava kaikkien ajattelevien ihmisten kanssa uudentyypinen maailmankulttuuri, jossa jokainen on sitoutunut ekologiseen, kulttuuriseen ja eettiseen maailmankansalaisuuteen. Kaikkien täytyy samalla seistä omalla maaperällään sitä kunioittaen ja kehittäen. YK:n täytyy laajentua ympäristö-, energia- ja talousasioita johtavaksi syvällisen tutkimustiedon ja globaalin eettisyyden ohjaamaksi maailmanhallitukseksi. Se on pienten ja keskisuurten etnisten ryhmien – kuten suomalaisten – eloonjäämisen edellytys ja elinehto. Nyt näillä sektoreilla riehuvat edelleenkin vallanhimoisten suurvaltojen kansallinen itsekkyyks, terrorismia ruokkiva militarismi ja imperialistinen piilokolonialismi.

Suomen kaltainen monikulttuurinen maa on hieno esimerkki hyvin erilaisten kulttuuristen ja väestöllisten virtausten luomasta, toisiaan täydentävästä rikkaasta kokonaisuudesta. Kulttuurinen fuusio on toiminut erinomaisesti Kymenlaakson maakunnassa. Sen sijainti eteläisen Suomen suurimman lohijoen ja meren leikkauspisteessä on vetänyt tänne väestöä ja elinkeinoja miltei kaikista ilman-

suunnista kivikauden alusta metallikausille ja historialliseen aikaan saakka. Muuttoliike ja erilaiset elinkeinot loivat yhdessä meillä miltei ainutlaatuisen rikkaan sekakulttuurialueen, jossa syntyi muun ohella hieno neoliittinen taideperinne. Keskiajan lopussa alue oli jo niin omailmeinen ja vahva, että se mahdollisti Kymenkartanon provinssin synnyn.

Kymenlaaksolaisten tulisi olla ylpeitä rikkaasta ja merkittävästä menneisyydestään, joka voisi luoda sen nykyhetkellekin kestävästä perustaa, omanlaista ja tiedostettua identiteettiä. Sen rakentaminen on jokaisen alueellisen museon keskeinen tehtävä. Oman perinteen tunteminen ja tietäminen antaa identiteetille hahmon samoin kuin esine saa muodon vasta valon kohdatessaan. Hengen ja älyn valoa tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Kulttuurin luova, kriittinen ja tiedostava ylätaso on liuenut Kymenlaaksossa huolestuttavan ohueksi. Maakunnalle ominainen eristyneisyys on johtunut pitkälti puoluepolitiikan ja sen valtakoneistojen ylivallasta. Tulevaisuutta ei voida rakentaa muun kuin vahvaan itsetuntoon yhdistyneen avaran moniarvoisuuden pohjalle. **T**

Pronssikoruja Pukkisaaren kalmistosta. Esineistö osoittaa, kuinka vilkasta kansainvälinen, lähinnä Birkan kautta kulkenut kauppa oli jo tuhatkunta vuotta sitten pohjoisessa Kymenlaaksossa, jonka vesireitit yhdistivät Itä- ja Länsi-Suomeen. Korustossa ilmenee ennen kaikkea hämäläinen perinne, johon itäsuomalainen ja ilmeisesti myös paikallinen käsityö on jättänyt jälkensä. Lasimassahelmen alkuperä on välimerellinen, kalmistosta löytynyt hopearaha, dirhemi, on löytö Afganistanissa 900-luvun alussa.

Kuva: Timo Miettinen.

*”Hengen ja älyn
valoa tarvitaan
nyt enemmän
kuin koskaan
aikaisemmin.”*

VERLAN UPEA KOKONAISUUS

JO 20 VUOTTA UNESCON MAAILMANPERINTÖKOHTENA

Jaana Rannanpää

FM Jaana Rannanpää toimii Verlan maailmanperintökohteessa Museum Specialistina. Hän vastaa Verlan tehdasmuseon museo- ja arkisto-kokoelmista sekä Verlassa tehtävästä museotyöstä.

Maaailmanperintökohde Verlan puuhiomo ja pahvi-tehdas sijaitsee Pohjois-Kymenlaaksossa, noin 30 kilometriä Kouvolasta. Tehdas perustettiin Verlan-kosken äärelle vuonna 1882. Tämä vaaleaa puu-pahvia päätuotteenaan valmistanut tehdas sulki vaihteittain ovensa vuonna 1964. Kahdeksan vuotta myöhemmin se avautui yleisölle Suomen ensimmäisenä tehdasmuseona. Tehdasrakennukset sekä niissä olevat laitteet ja irtaimisto jätettiin koskemattomina paikoilleen. Verlan tehtaan autenttisuus olikin yksi tekijä sen maailmanperintökohteeksi hyväksymisessä vuonna 1996. »

Verlan maisemaa hallitsee tehtaan isännöitsijän asuin- ja konttorirakennus, patruunan pytinki.

Kuva: Lassi Kujala, Verlan tehdasmuseon arkisto.

Verla ei ole ainoastaan paikallisesti merkittävä 1800-luvulle tyypillistä teollista toimintaa edustava kokonaisuus, vaan se on myös koko Suomen mittakaavassa esimerkki tärkeän elinkeinon, puunjalostusteollisuuden, varhaisesta kehityksestä. Kansainvälisesti Verla on merkittävä esimerkki Pohjois-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa 1800- ja 1900-luvun vaihteessa kukoistaneesta hiokkeen ja pahvin valmistuksesta. Verla on siitä harvinainen, että se on ainoa maailmanperintökohde, joka edustaa puunjalostusteollisuutta.

Niin rakennukset kuin tehtaan koneet ovat 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun ensimmäisiltä vuosilta. Pieni ja syrjäinen tehdas säästyi laajenuksilta ja se toimi aina 1960-luvulle saakka 1800-luvun tekniikalla. Verlassa upean kokonaisuuden täydentävät tehdasta ympäröivät ruukikylä, koski voimalaitoksineen ja myllyineen, työväenasuntojen kokonaisuus sekä uitto- ja sahatoimintaan liittyvät rakennukset ja rakennelmat. »

*”Pieni ja syrjäinen tehdas
säästyi laajenuksilta ja
se toimi aina 1960-luvulle
saakka 1800-luvun
tekniikalla.”*

Verlan opastuksia kehitetään ja uusimpana tunnelman luojana lanseerattiin 1930-luvulle sijoittuva tehtaantytön rooliopastus.

Kuva: Jaana Rannanpää, Verlan tehdasmuseon arkisto.

Verlaan voi tutustua toukokuun alusta syyskuun loppuun.

Kuva: Lassi Kujala,
Verlan tehdasmuseon arkisto.

Verlassa voi yhä aistia menneen ajan.

Kuva: Jaana Rannanpää,
Verlan tehdasmuseon arkisto.

Maaailmanperintökohde on huomattavasti laajempi kuin pelkkä tehdas ja tätä pyritään tuomaan esiin laajentamalla myös opastuksia niin uudelle historiapolulle kuin esimerkiksi patruunan puutarhaan.

Kuva: Jaana Rannanpää,
Verlan tehdasmuseon arkisto.

*”...kauden aikana Verlassa
vierailee vuosittain 45–60
eri kansallisuutta.”*

Vuonna 2016 tulee kuluneeksi 20 vuotta Verlan valinnasta arvostetulle Unescon maailmanperintölistalle. Verla on siitä poikkeuksellinen maailmanperintökohde, että sen arvo on sen tyyppisyydessä. Verla on poikkeuksellinen, koska se on säilynyt koskemattomana. Ja arvokas, koska se edustaa tyyppi-esimerkkinä omaa aikakauttaan ja teollisuuden alaa.

Maaailmanperintökohteeksi nimeäminen kaksinkertaisti Verlan kävijämäärät 20 vuotta sitten. Vuoden 1996 jälkeen tehdasmuseoon on tutustunut vuosittain keskimäärin 17 000 opastettua kävijää. Kohteen kansainvälisyydestä kertovat sen kävijät: kauden aikana siellä vierailee vuosittain 45–60 eri kansallisuutta. Verlan vierailijoista yli 10 % on ulkomaalaisia, suuri osa maailmanperintökohdestatuksen tuomia.

Tänä päivänä Verlassa toimii aktiivinen ja mielenkiintoinen museo, joka palvelee matkailijoita useilla kielillä: kävijöiden mukaan pääkieliksi ovat suomen lisäksi valikoituneet englanti, saksa ja venäjä. Museon lisäksi Verlassa palvelevat lounaskahvila ja ruukkikylän puodit. Alueella voi myös majoittua tunnelmallisissa 1890-luvun työläisten mökeissä. Tehdasmuseon lisäksi kannattaa varata aikaa laajaan maailmanperintöalueeseen tutustumiseen. **T**

www.verla.fi

SAISIKO TÄÄLTÄ MUSEOSTA PITSAA JA SUKLAATA?

– MUSEO HAMINALAISTEN NUORTEN SILMIN

Terhi Pietiläinen

FM Terhi Pietiläinen on koulutukseltaan kansatieteilijä ja hän työskentelee museojohdajana Haminassa. Pietiläinen on myös Kymenlaakson museotoimikunnan jäsen.

Mielikuva museoista korostaa usein museon hiljaisuutta ja tapahtumattomuutta. Yhteiskunnan medioituminen ja tapahtumien nälkä ovat saaneet kuitenkin aikaan sen, että museoissa voi osallistua mitä mielenkiintoisimpiin työpajoihin sekä päästä kokemaan ja näkemään jotain sellaista, mikä ei muualla olisi välttämättä mahdollista. Museo on muuttunut.

Mutta miten kertoa muutoksesta nuorille? Jostain syystä juuri tämä seikka on koettu erityisen haastavaksi museoissa. Vaikka viime aikoina nuorisokulttuuria käsittelevät näyttelyt ovat osoittautuneet menestyksiksi, niissä aikaperspektiivi on usein pitkä ja näkökulma on usein pikemmin entisten nuorten kuin nykyisten.

Kymenlaakson museotoimikunnassa pohdimme vuosina 2014–2015 miten nuoria voisi asiakkaina ja yleisönä ottaa paremmin huomioon. Lähdimme liikkeelle toimikunnan ideoiman kyselyn pohjalta. Haminan kaupungin museotkin

- pitäisi olla jokin kiinnostava näyttely
- sellainen mikä kiinnostaisi myös nuoria
- live-tapahtuma
- sodan aikaisia juttuja
- käyn ulkomailla

- mielenkiintoisempaa kun pölyisiä pölylautoja
- saisi kiertää kaverin kanssa
- tarjolla pitsaa ja suklaata
- aiheena pelit tai Suomen sota
- kokoajan hauskaa/ rauhallinen, missä saa katsella ilman häiriöitä
- ihmiset olisivat kohteliaita ja kertoisi asioista ilman että itse tarvitsee pyytää, lopuksi saisi jotain kivaa
- pitää olla kiinnostavaa, jännää, hauskaa ja humoristista
- ei tarvitsisi pelätä osuuko johonkin
- opastettu kierros/pääsisi kokeilemaan
- kiinnostus heräisi ja sen jälkeen olisi hyvä mieli
- saisi olla vapaasti/ tehdä jotain/ olla itse mukana, eikä tarvis vaa kuunnella /utkia vapaasti
- kun sinne tekee mieli mennä uudestaan
- hyvin tehty, kattava, muttei liian lyhyt, ajatuksia rikastuttava, ytimekäs

Käytkö museoissa? Millainen on täydellinen museokäynti?

kysyivät paikallisilta nuorilta, mikä on estänyt heitä tule-
masta museoon ja toisaalta miten heidät saisi innostumaan
museosta. Kysely tuloksineen oli kaikkiaan positiivinen
yllätys. Ensinnäkin kyselyyn vastanneiden määrä oli huikeat
384 oppilasta eli yhteensä 46 % kaikista kyselylomakkeen
saaneista. Lisäksi myös kymmenkunta opettajaa vastasi kyse-
lyyn. Toisaalta itse kyselyn tulokset eivät suuresti yllättäneet.
Vastaukset nimittäin vahvistivat epäilyksiämme siitä, että
mielikuvat elävät sitkeässä. Nuoret kokevat museon edelleen
hieman pölyiseksi ja hiljaiseksi laitokseksi. Aika moni vastaa-
ja mainitsi museon olevan tylsä paikka.

On hyvä tarkastella, mitä nuoret ”tylsällä” vastauksissaan
tarkoittivat. Useimmat avasivatkin käsitettä lisää. Tylsäksi
museon teki esimerkiksi se, jos siellä oli *tavaroita – turhaa ja
vanhaa roinaa* tai *muinaishistoriallista sälää* tai jos siellä *piti
katsoa lasin takaa* tai jos *museossa piti olla hiljaa*. Erään nuo-
ren mielestä *museoissa oli ”vanhoja mummoja” tiirailemassa.* »

Haminalais-
ten nuorten
vastauksia
kysymykseen,
millainen on
täydellinen
museokäynti?

"Erään nuoren mielestä museoissa oli "vanhoja mummoja" tiirailemassa."

Pintavaahdoksi jääneet luonnehdinnat taisivat sittenkin olla vain nuorten tapa ilmaista asia. Pintaa ruopsuttamalla löytyi jo pohditumpia vastauksia. Joukossa oli melko omaperäisiä ja museon henkilökuntaakin innostavia vastauksia. Joillekin vastaajille museo oli paikka, missä on *jotain historiallisesti merkittävää tai vanhoja tärkeitä asioita*. Jotkut mainitsivat museot *jännittäviksi paikoiksi* ja erityisenä piirteenä oli *vanhojen tavaroiden haju*. Toiset arvottivat museot *kiinnostaviin ja ei-kiinnostaviin museoihin*. Kielteisimpienkin kokemusten keskeinen väittäjä tuntui olevan tapahtumattomuus ja *pakollinen hiljaa oleminen*. Parhaimmillaan museot olivat taas *kiehtovia ja jännittäviä paikkoja*. Joillekin *museoiden rauhallisuus oli plussaa*.

Museoiden vetovoimaisuuttakin nuoret innostuivat pohtimaan. Museokäynti olisi joidenkin mielestä varmasti kiinnostavaa, jos siellä saisi kiertää kaverin kanssa. Ei tarvitsisi pelätä osuuko johonkin ja opastetulla kierroksella pääsisi *kokeilemaan itse*. Museokäynnistä tulisi hyvä mieli. Villeimmissä mielikuvissa museossa olisi tarjolla *pitsaa ja suklaata*. Miksikä ei, jos näyttelyn aiheet liittyisivät ruuan kulttuurihistoriaan.

Kyselyyn vastanneet opettajat näkivät museoiden tehtävän monipuolisemmin ja realistisemmin kuin oppilaat, joskaan he eivät yltäneet yhtä *"villeihin"* vastauksiin. He toivoivat museoilta vaihtelua koulun arkeen, opetusta ja ohjausta näyttelyyn sekä hyviä näyttelyjä, asiantuntemusta, tietoa ja rauhoittumista.

Nykymuseoiden haasteet lienevät samankaltaisia kuin koulujen. Oppimisen pitäisi olla hauskaa ja elämyksellistä ja oppijan omaa osallistumista toimintaan pitäisi tukea. Museot ja koulut voisivat tässä hyödyttää huomattavasti enemmän toisiaan, esimerkiksi hakiessaan resursseja yhteistyöhankkeisiin.

Kyselyn jälkeen nuorisoasiakkaiden näkökulmaa on pohdittu Haminassa viimeksi kaupungin oman nuorisovaltuuston ja peruskoulun

alakoulujen opettajien kanssa. Yhden askeleen verran olemme päässeet jo nyt eteenpäin. Haminan nuorisovaltuusto perusti oma-aloitteisesti museotoimikunnan. Suunnitteilla on nyt Haminan kaupunginmuseon kanssa yhteistyössä tehtävä näyttely itsenäisyyden juhluvuonna 2017. Nuorten kulttuuriin syventyvissä perinteenkeruuhankkeessa tutkitaan ja esitetään museoleisille niin menneiden sukupolvien kuin nykykuortenkin elämäntyyliä ja kokemuksia. Tavoitteena on, että nuoret pääsisivät itse kokeilemaan erilaisia tiedonkeruun menetelmiä ja myös museonäyttelyn suunnittelua.

Opettajilta tuli toive tehdä yhteistyötä enemmän esimerkiksi näyttelyjen ja pedagogiikan suunnittelussa. Museolle on erityisen arvokasta saada vinkkejä kouluilta heidän tarpeistaan ja toiveistaan oppimisen näkökulmasta. Museolla olisi hyvä olla eri luokka-asteille *"vakiotuotteita"*, jotka sopisivat koulujen opetussuunnitelmiin. Yleensä museolla kuin museolla on myös erityistä museopedagogista asiantuntemusta, jota koulut voisivat paremmin hyödyntää.

Haminalaisten nuorten vastaukset on poimittu Kymenlaakson museotoimikunnan keväällä 2015 toteuttamasta kyselystä. Kysely toteutettiin myös Kotkassa ja Pyhtäällä ja vastaukset olivat hyvin samantapaisia haminalaisten kanssa. **T**

"Haminan nuorisovaltuusto perusti oma-aloitteisesti museotoimikunnan."

Entisiä ja nykyisiä nuoria Kymenlaakson museopäivän paneelissa, jossa teemana oli Nuoret ja museot.

Kuva: Taina Vihra, Haminan kaupungin museot.

MANNERIN LIPAN ALLA – KOUVOLASSA MUISTELLAAN NUORUUTTA

Uusia museoita avautuu Suomessa harvoin, marraskuussa 2015 se tapahtui Kouvola. Kouvola on tähän asti puuttunut varsinaisen kaupunginmuseo ja alueen historiaa on esitelty varsin pysyvissä, kesäisin avoinna olevissa näyttelyissä kymmenessä paikallis- museossa. Kouvola kaupunginmuseon uudet näyttelytilat avautuivat Kouvola-talossa, jossa jo entuudestaan sijaitsee Kouvola- taidemuseo. Yhdessä Poikilo-museot tarjoavat laajan kattauksen taidetta ja historiaa.

Nuoruus valikoitui ensimmäisen näyttelyn teemaksi jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Haluttiin tehdä näyttely, jonka aiheesta mahdollisimman monella on omakohtaisia muistoja. Ja kaikkihan me olemme olleet joskus nuoria! Haluttiin myös aihe, joka yhdistäisi uuden Kouvola asukkaita.

Vuosikymmenten ajan Kouvola oli koko Pohjois-Kymenlaakson nuorisotila. Kouvola keskustaan tultiin viettämään iltaa niin Myllykoskelta, Sippolasta, Valkealasta kuin Kuusankoskelta. Viikonloppuilla Kouvola keskustaan Mannerin – Mankin – lipan

alle kokoontui nuorisoa tungokseen asti. Kauppalankadulla sijaitsevassa Mannerin baarissa, ylä-Manskillä ja ala-Manskillä, vietettiin iltaa ja tavattiin kavereita. Täysi-ikäiset istuivat ravintoloissa, alaikäiset viettivät aikaansa kadulla tai nuokkareilla. Ravintoloiden sulkeuduttua lipan alla oli tungosta, kun sinne kokoontuivat kaiken ikäiset nuoret. Moni romanssi – ja avioliitto – on alkanut Lipan alta.

Mankin lipan alla toimi myös Iltapala, Mannerin grilli. Portsarina Mannerilla toimi kolmenkymmenen vuoden ajan ”legendaarinen” Hirvonen, jota tarvittiin pitämään yllä kuria ja järjestystä. Grillissä oli tilaa juuri ja juuri 22 hengelle. Hirvonen muisteli, että 22 olisi ollut tulossa. Autojonot kulkivat hidasta vauhtia Mannerin edestä Kauppalankadulta Valtakadulle, Torikadulta Sipparin parkin ohi jälleen Manskille. Autot parkkeerattiin Sepälän ja Sipparin parkkiin, amerikkalaiset odottelivat usein Kauppalankadun toisessa päädyssä. Kadut olivat täynnä kävelen kulkevia nuoria. Parhaimmillaan 1980-luvulla keskustaan kokoontui 2 000 nuorta. »

Anu Kasnio

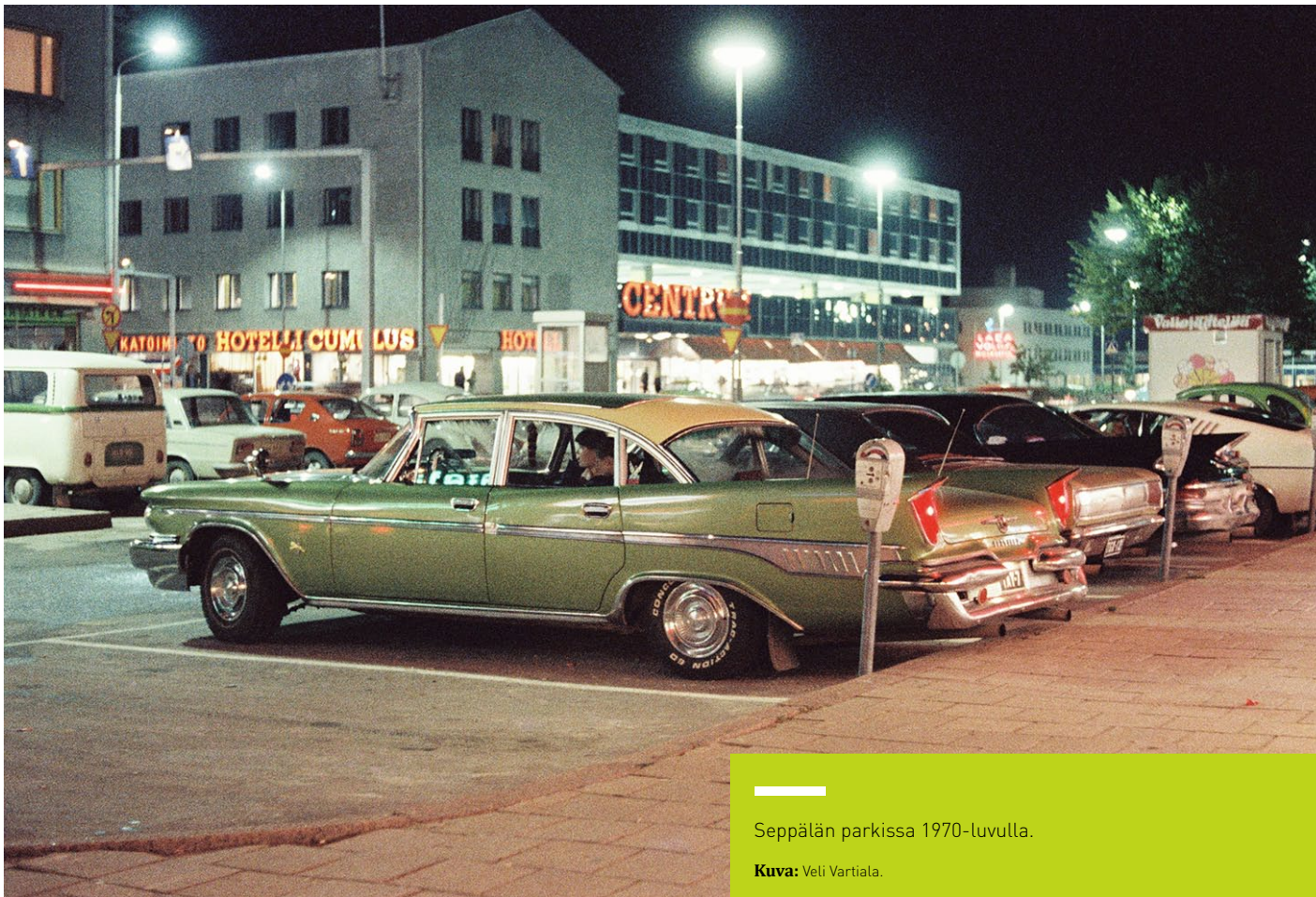
Anu Kasnio toimii intendenttinä Kouvola kaupungilla, Poikilo- museoissa. Hän vastaa Kouvola kaupunginmuseon esinekeräil- masta. Kasnio on Mannerin lipan alla -näyttelyn kuraattori.

”Ja kaikkihan me olemme olleet joskus nuoria!”

Kauppalankadun kaup- pojen ikkunalaudat oli- vat nuorisosaatiossa. Tytöt valokuvausliikkeen ikkunalaudalla istumas- sa on kuvattu vuonna 1977. Ikkunalautoihin asennettiin myöhemmin verkot estämään nuori- son istuskelua.

Kuva: Matti Kolho, Kouvola kaupunginarkisto.

Seppälän parkissa 1970-luvulla.

Kuva: Veli Vartiola.

Useissa kaupungeissa on ollut paikkoja, joissa nuoret ovat kokoontuneet iltaisin, paikkoja, jonne on tultu esittelemään autoja ja tapaamaan toisia. Kouvolas-
sa merkittävää oli, että keskustaan kokoontui niin paljon myös lähialueiden nuoria – nykyisen Kouvolan alueelta. Moni sukupolvi on kerännyt omat muistonsa Manskin lipan alta.

Kaupunginmuseon näyttelyssä matka nuoruuteen alkaa Manskin lipan alta, jonka jälkeen suunnataan kohti Seppälän ja Sipparin parkkia kävelleen, ameri-
kanraudan tai kuplavalokkariin kyydissä. Urheilupuisto-
ssa pääsee kesän 1979 bändikeikalle, ravintola-
maailmassa herää henkiin ”Retku”, Ravintola Red
Car, Kouvolan ensimmäinen disko. Nuorisotalossa
pelataan biljardia. Näyttelyssä voi ihastella ameri-
kanrautoja, lueskella vanhoja Tekniikan Maailmoja, kuun-
nella portsari Hirvosen muistelmia, katsella runsasta
filmimateriaalia ja muistella nuoruutta – vaikka ei
olisi Kouvola nuoruuttaan viettänyt. »

Harvalla nuorella oli oma huone vielä 1970-luvulla.

Kuva: Anu Kasnio, Poikilo-museot.

Kuplavalokkari oli monen nuoren ensimmäinen auto. Amerikanraudat olivat tuttu näky Kouvola yössä.

Kuva: Anu Kasnio, Poikilo-museot.

Kouvolan kaupunginmuseon näyttelytoiminta perustuu melko nopealla tahdilla vaihtuviin näyttelyihin. Kouvolan kaupungin laajaa historiaa ei esitetä perinteiseen tapaan alkaen esihistoriasta ja päättyen nykyaikaan. Vaihtuvien teemanäyttelyiden myötä on mahdollista esittää monipuolista historiaa yleisöä kiinnostavalla tavalla. Nuoruuden jälkeen syksyllä 2016 muistellaan kilpakenttien sankareita ja perehdytään Kouvolan alueen monitahoiseen urheiluhistoriaan. **T**

*”Nuoruuden
jälkeen syksyllä
2016 muistellaan
kilpakenttien
sankareita.”*

MANNERIN LIPAN ALLA

– näyttely nuoruudesta Kouvolassa 1960–1980-luvuilla
9.10.2016 saakka

Kouvolan kaupunginmuseo

Kouvola-talo

Varuskuntakatu 11

45100 Kouvola

avoinna ti-pe klo 11–18, la-su klo 12–17, ma suljettu

www.poikilo.fi

Ravintola Red Car sijaitsi Kouvolan vanhalla linja-autoasemalla vuosina 1969–1974. Baaritiski oli tehty muistuttamaan englantilaista bussia.

Kuva: Anu Kasnio, Poikilo-museot.

Näyttelyn miesparkissa voi lukea vanhoja Tekniikan maailma -lehtiä sekä katsoa Kouvolan kaapeli-tv:n ohjelmaa Amerikanrauta – harrastus vai ei, vuodelta 1987.

Kuva: Anu Kasnio, Poikilo-museot.

PÄÄNÄYTTELY UUTEEN USKOOK

Vesa Alén

Kymenlaakson museon päänäyttelytiloissa alkoi iso uudistus vuoden 2015 aikana. Yhden pitkäaikaisen näyttelyn sijaan yläkerrassa nähdään jatkossa useita eri tahtiin vaihtuvia kokonaisuuksia. Ensimmäisenä ovat esillä Suuren Rantatien kehitystä E18-tieksi valottava Mutkat suoriksi -näyttely ja nimensä mukaisesti ensi sijassa lapsille ja koululaisille suunnattu Leikkimö. Tulossa on Karhulan lasitehdasta ja sen tuotantoa esittelevä näyttely, joka avataan keväällä 2017. Nopeatempoisemmin vaihtuvia, tietoisukumaisia mininäyttelyitä tarjoaa Mosaiikki.

Mutkat suoriksi -näyttelyä.

Kuva: Tiina Hakuli, Kymenlaakson museo.

Vuonna 2014 jaettiin ensimmäinen Nutikka-palkinto. Sen sai Kouvolaan rakennusperinnön inventointityö. Työn tehneelle Rurik Wasastjernalle myönnettiin kunniamaininta.

Kuva: Lotta Vuorinen, Kymenlaakson liitto.

YMPÄRISTÖMME VAALIJOITA

Marja Salmijärvi, Kirsi Toivonen

Linnoitukset, tehtaot, pytingit, aitat... Niistä on Kymenlaakson rakennuskulttuuri tehty. Röykkiöt, asuinpainanteet ja hiilimiilut kertovat vielä vanhempaa tarinaa. Kuinka osaisimme arvostaa näitä kohteita ja pitää huolta niistä?

Tiedätkö jonkun, joka on viimeisen parin vuoden aikana esimerkiksi kunnostanut vanhaa pihapiiriä, lisännyt tietoisuutta yhteisten kotikulmiemme arvosta tai tehnyt jotain muuta kulttuuriympäristömme säilyttämiseksi? Nyt on jälleen aika palkita tällainen henkilö tai yhteisö Nutikka-palkinnolla! Ehdotuksia palkinnonsaajasta voi esittää huhtikuun 2016 loppuun mennessä osoitteeseen lotta.vuorinen@kymenlaakso.fi.

Kymenlaakson museossa on vuoden 2016 alussa aloittanut työnsä uusi rakennustutkija Kirsi Toivonen. Myös hänelle voi jättää ehdotuksia osoitteeseen kirsi.toivonen@kotka.fi.

Kirsi Toivonen siirtyi Kymenlaakson museoon Porvoosta, jossa hän hoiti Itä-Uudenmaan rakennetun kulttuuriperinnön viranomaistehtäviä. Aiemmin hän on työskennellyt mm. Metsähallituksen kulttuurihistoriallisen rakennuskannan parissa. Koulutukseltaan hän on rakennusarkkitehti ja kansatieteilijä FM, joka on erikoistunut korjausrakentamiseen ja perinteiseen rakennustapaan. Uuteen alueeseen tutustuminen on suuri haaste, joka on otettu innolla vastaan.

SÄLEITÄ

SODAN JALOISTA KOHTI EUROOPPAA

Miia-Leena Tiili

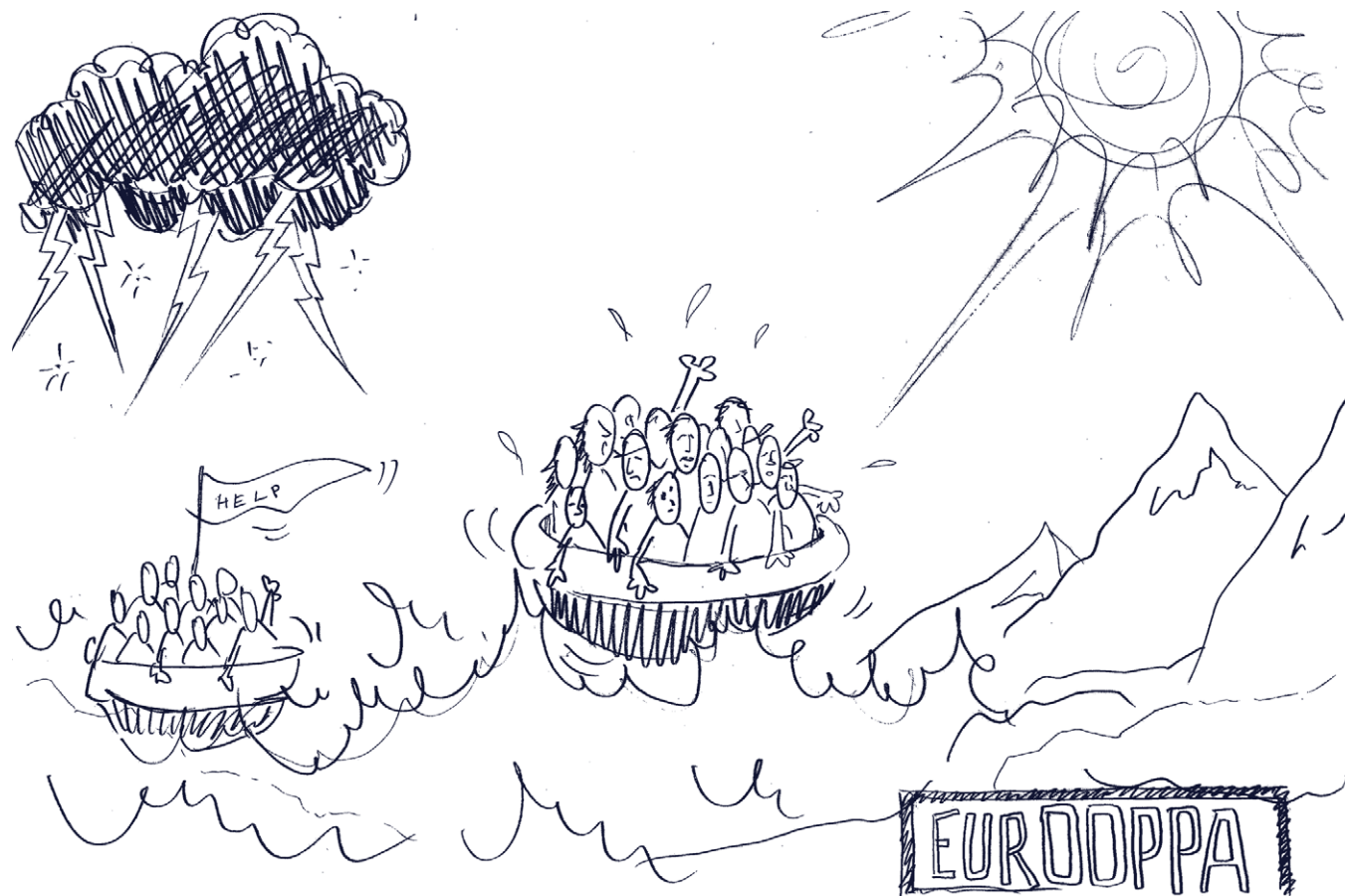
Vuosi 2015 muistetaan Eurooppaan suuntautuneen muuttoliikkeen kiihtymisestä ja maahanmuuttopoliittisista ristiriidoista. Syksyn edetessä tapahtumat Euroopan porteilla ja porttien sisäpuolella saivat yhä enemmän näkyvyyttä sekä kansallisissa että paikallisissa tiedotusvälineissä. Samalla kysymykset siirtolaisuuden syistä, vapaasta liikkuvuudesta, maahantulon oikeutuksesta ja pakolaisten avustamisesta muuttuivat yhä polttavimmiksi.

Kymenlaakson museo tarttui aiheeseen järjestämällä Siirtolaisuusilta-tapahtuman 28.10.2015. Pyysimme Merikeskus Vellamon auditorioon joukon eturivin asiantuntijoita kertomaan Lähi-idän tilanteesta, ääri-islamistisesta Isisistä, viranomaisten kohtaamista haasteista sekä globaaleista muuttoliikkeistä ennen ja nyt. Mukana olivat rajaturvallisuusasiantuntija Ilkka Herranen Rajavartiolaiksesta, dosentti Arno Tanner ja professori Hanna Snellman Helsingin yliopistosta sekä Lähi-idän asiantuntija Hussein Al-Taeen konfliktinratkaisujärjestö CMI:stä. Iltapäivästä alkuaan kestänyttä luentokimaraa seurasi noin 160 kuulijaa.

Siirtolaisuusaihetta käsiteltiin myös kuvataiteen keinoin Karhulan koulun seitsemäsluokkalaisille samana päivänä järjestetyssä piirustustyöpajassa. Työpajaa ohjasi aiemmin rajavartiomiehenä työskennellyt Pete Nieminen. Koululaisten piirroksia ripustettiin Vellamon opetuskäytävälle marraskuun ajaksi. Nieminen osallistui myös auditorion tapahtumaan, jossa hän kiteytti asiantuntijapuheen-vuorojen keskeisiä kohtia valkokankaalle heijastetuksi kuvitukseksi. Saamamme yleisöpalautteen perusteella piirtämistä

pidettiin sekä viihdyttävänä että esitysten tietosisältöjä tukevana.

Monisyisiin ongelmiin on harvoin yksinkertaisia ratkaisuja. Halusimmekin valmiiden vastausten sijaan tarjota puoluepoliittisesti sitoutumatonta tietoa niille, jotka haluavat yrittää ymmärtää yhteiskunnallisia ilmiöitä ja ympärillään olevaa maailmaa. Tulemme vuoden 2016 aikana jatkamaan siirtolaisuuteen ja maahanmuuttoon liittyvien kysymysten käsittelyä kotoutumisen näkökulmasta.

Rajaturvallisuuden haasteita koskeva esitys toi esiin, millaisia tilanteita rajavartiolaitoksen viranomaiset työssään kohtaavat. Siirtolaisia matkalla meriteitse Eurooppaan.

Kuva: Pete Nieminen.

SÄLEITÄ

RULLAAVA NÄYTTELYKOKEMUS

– Kymenlaakson museon osallistamisen, saatavuuden ja saavutettavuuden kokeiluhanke

Ulla Wirzenius

Kymenlaakson museossa vuoden 2015 aikana toteutetussa *Rullaava näyttelykokemus* -hankkeessa kehitettiin kiertonäyttelykonseptia. Rahoitus saatiin opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Nimekseen näyttelypaketti sai *Välähdyksiä Karhulasta*, ja se toteutettiin kuutena roll-up-kuvatelineenä. Merikeskus Vellamosta kantokasseissa lainattavan näyttelyn ideana on parantaa kulttuuriperinnön saavutettavuutta.

Lainanäyttelyn kuvien valintaan ovat osallistuneet Kymenlaakson Muistiluotsin ryhmät, Kotkan Seudun muistiyhdistys ry ja avoimet keskustelukerhot. Kuvia on elävöitetty Kotkan Kaupunginteatterin kanssa tehdyillä ääniraidoilla, joita voi kuunnella näyttelyn mukana tulevalta cd-levyltä. Lisäksi ilmaisen Aurasma-sovelluksen avulla voi katsoa näyttelyn laajennettuja sisältöjä lisätyn todellisuuden muodossa.

Näyttelyn avajaisia vietettiin 22.9.2015.

Kuva: Johanna Aartomaa, Suomen merimuseo.

VIRTAA VELLAMOSTA

Maarit Laitala

Puolentoista vuoden ajan Vellamossa koontuneet avoimet keskusteluryhmät syntyivät yhteistyössä Vellamon museoiden ja Kymenlaakson Muistiluotsin kanssa. Vuonna 2015 käyttöön otettiin konsepti, jonka mukaisesti tapaamiset järjestettiin kerran viikossa neljän viikon aikana keväällä ja syksyllä. Tapaamiset olivat aina avoimia kaikille, joita kulloinkin käsitellyt asiat kiinnostivat. Kevään tapaamisissa katsottiin Karhulaan liittyviä valokuvia ja kahviteltiin proomussa, syksyllä muun muassa pelattiin bingoa ja ”matkusteltiin” Itämerellä, sekä katseltiin

vanhoja Kotkasta otettuja valokuvia. Kaikkineen aiheet ja varsinkin valokuvat kiinnostivat ja ryhmissä oli parhaimmillaan lähes 30 osallistujaa.

Avoimet keskusteluryhmät jatkuvat keväällä 2016 vanhaan tapaan Vellamossa. Kevätkauden pyöräyttävät käyntiin muistelut kahvin vapautumisesta, Coca-Colan maanvalloituksesta ja muista 1950-luvun ilmiöistä. Huhtikuussa ”matkustetaan”, tällä kertaa linja-autolla, käydään eri kaupunginosissa ja otetaan ennakkkoa olympialaisiin.

Kymiläisiä heinäniityllä Emil Mikkelin pellolla vuonna 1936.

Kuva: Emil Suhonen, Kymenlaakson museo.

SÄLEITÄ

Viidesluokkalaiset tutustuivat arkeologiaan, arkeologin työvälineisiin ja tutkailivat maa-
löytöjä. Työvälineitä kokeiltiin koulun pihalla
hiekkalaatikolla.

Kuva: Kiira Kallioniemi, Hakalan koulu.

HIEKKALAATIKOLTA BLOGEIHIN

Maarit Laitala

Koulujen alettua elokuussa 2015 käynnistyi myös jo edellisenä vuonna alkusysäyksensä saanut ja keväällä suunniteltu prosessi Vellamon museoiden ja kotkalaisen Hakalan koulun kesken. Keskeisenä ajatuksena on viedä erilaisin tavoin museon tietoa ja taitoa luokkahuoneisiin ja koulumaailmaan ylipäänsä ja tarjota Vellamossa koululaisille erilainen oppimisympäristö elämyksineen ja kokemuksineen. Yhteistyön toivotaan muotoutuvan osaksi koulun normaalia oppimisen arkea ja toisaalta myös museon väelle tarjoutuu mahdollisuus olla mukana oppijana nykYTEknologian hyödyntämisessä. Tarkoituksena on käyttää nykYTEknologiaa tieto- ja viestintäTEknologian opetuksen puitteissa ja sen avulla lyhentää Vellamon ja koulun välistä etäisyyttä. Fyysisen välimatkan voittamisessa auttaa myös Stora Enson Sunilan tehtaan osoittama sponsori-apu, jota voidaan käyttää muun muassa kuljetuksiin.

Prosessi alkaa olla puolivälissä ja käyntejä koululla ja Vellamossa on ollut eri teemojen puitteissa. Kevään 2016 päätteeksi tehdään yhteenvetoa siitä, millaisia uusia toimintamalleja prosessi on tuonut niin museoille kuin koulullekin. Lopullisena tavoitteena on luoda toimiva yhteistyömalli Kotkan koulujen käyttöön.

LINKIT:

<https://peda.net/kotka/perusopetus/hakalan-koulu>
<http://minnanluokkahakala.blogspot.fi/>

PERTSA JA KILU MUSEOSSA!

Maarit Laitala

Pertsan ja Kilun teemavuosi 2016 herättää Väinö Riikkilän hauskat poikahahmot 1950-luvulta seikkailemaan Kotkan eri kulttuuritapahtumiin. Pertsan ja Kilun opetusteatteri rakentaa uudenlaista yhteistyötä Kotkan kaupungin eri toimijoiden välille. Opetusteatteri rakentuu museon ja teatterin ammattilaisten ohjauksessa ja Kotkan Nuorisoteatterin nuorten suunnittelemana Kymenlaakson museon perusnäyttelyyn. Tarkoituksena on tuottaa havainnollinen malli, jolla opetusteatteria voidaan jatkossa hyödyntää museon eri sisältöjen käsittelyssä.

Opetusteatteri on suunnattu paitsi koululaisille, myös perheille. Pertsan ja Kilun opetusteatterin draamalliset työpaikat veijarikierroksineen on tilattavissa tammikuusta alkaen Merikeskus Vellamosta halki vuoden 2016.

KATARIINAN POLUN PITKÄ TAIVAL EI PÄÄTYKÄÄN

Maarit Laitala

Museovirasto aloitti muutama vuosi sitten 1990-luvulla tehdyn Katariinan polun kunnostamisen. Polku johdattaa kävijän Ruotsinsalmen merilinnoituksen rauniokohteille. Taannoisen polun kyltit ovat kohdanneet ilkivaltaa, reitit ovat muuttuneet, Katariinan Meripuisto on syntynyt ja reittiin olennaisesti liittyviä linnoituskohteita on kunnostettu. Tarkoituksena on korjata olemassa olevat kyltitykset ja mahdollisesti poistaa tai muuttaa joidenkin sijaintia. Pari viimeistä vuotta työtä on viety eteenpäin Kotkan linnoitusten kehittäminen -hankkeen rahoilla. Hankekausi päättyi vuoden 2015 lopulla, ja hankkeen myötä laajentuneen reitin viitat ja opastetaulut ilmaantuvat paikoilleen keväällä 2016.

Pertsan ja Kilun opetusteatteria testattiin perheiden kanssa joulukuussa Merikeskus Vellamossa järjestetyssä pilotissa.

Kuva: Pia Lunkka, Kotkan kaupunginteatteri.

Katariinan polku tullaan merkitsemään näkyvämmiin. Testiopaste on Sapokassa lähellä Meriniemeä.

Kuva: Sanna Ihatsu, CasaCo Studio Oy.

DAS MEER – MERI

Mirkka Kallio

Kotkassa toimiva Kotka–Greifswald-seura ylläpitää suhteita saksalaisen Greifswaldin ja Kotkan kaupunkien välillä. Kotka–Greifswald-seura on ollut aloitteentekijä Merikeskus Vellamoon keväällä 2016 tulevalle Das Meer – Meri -näyttelylle.

Greifswald on vanha kaupunki, jonka olemassaolosta tiedetään ainakin 1200-luvun puolivälistä saakka. Kolmikymmenvuotisen sodan päätteeksi vuonna 1631 Greifswald liitettiin Ruotsin kuningaskuntaan vuoteen 1815 saakka. Caspar David Friedrich, romantiikan ajan ehkä kuuluisin saksalainen taidemaalari syntyi Greifswaldissa. Hänen tuotantoaan voi ihaila Greifswaldin Caspar David Friedrich -museossa. Muita nähtävyyksiä ovat museosatama ja Eldenan luostarin rauniot.

Kotka ja Greifswald ovat ystävyyskaupunkeja, ystävyyssojmus on solmittu vuonna 1959. Näitä asukasmäärältään suunnilleen samankokoisia kaupunkeja yhdistää myös meri. Se onkin valittu Kotkaan tulevan näyttelyn aiheeksi.

Näyttely on osa kaupunkien välistä vaihtoa: vuonna 2013 Greifswaldissa olivat esillä kuvataiteilija Olavi Heino, valokuvaaja Juha Metso ja graafikko Juho Karjalainen. Kotkan Merikeskus Vellamoon on kesällä 2016 tulossa Greifswaldista grafiikkaa, valokuvia ja sekatekniikkatöitä. Das Meer – Meri -näyttelyn taiteilijat ovat Dagmar Lisske, Ramona Czygan ja Karin Wurlitzer.

Das Meer – Meri -näyttely on avoinna Merikeskus Vellamossa 4.5.–3.7.2016.

Ramona Czygan, Astadern (Branch veins), 2014, valokuva.

Kuva: Ramona Czygan.

T. AAPELI JAARITTELEE

T. AAPELI KANSAINVÄLISTYY

T. Aapeli on päässyt mukaan kansainvälis-
tä liikkuvuutta edistävään hankkeeseen.
Hienoa, hienoa, nythän tuli kerrankin
mahdollisuus yhdistää työ- ja lomamatka,
hän tuumailee. Vähän kyllä mieltä kai-
hertavat kariutuneet toiveet kaukaisista
aurinkorannoista, kun hän kuulee kohde-
maiden olevan rajattu Eurooppaan. Hank-
keen tavoitteetkin ovat vähän hakusessa,
mutta eiköhän niistä luovalla ajattelulla
selvitä. Silmään pistää termi ”job shadow-
ing”. Eiköhän siinä ole jonkinlaisesta var-
jostamisesta kysymys. Sehän kuulostaa
jännittävälle ja on tuttua englantilaisista
poliisisarjoista, joiden seuraamisesta T.
Aapelin kielitaitokin on peräisin.

Matkaa edeltävänä yönä T. Aapeli nukkuu
huonosti ja suuntaa puoliunessa kohti
lentokenttää. Ajan kuluksi hän tarkkailee
siellä ihmisiä ja hoksaa, että tästähän se
kokemus jo alkaa. Vaikka palvelumuotoi-
lun opit ja kokemuspolut tunkevat mie-
leen, hän päättää keskittyä olennaiseen
eli varjostamiseen. Paikalle pyrkii
parvi japanilaisia turisteja, joita T. Aapeli
lähtee vaivihkaa seurailemaan. Parvi
pysähtyy ihmettelemään munanmuotoi-
sia huonekaluja, joihin alkavat kömpiä
sisään. Sinne T. Aapeli perässä ja kohta

alkaa tasainen kuorsaus kuulua koko
kennostosta. Herättyään T. Aapeli on
virkistäytynyt ja innoissaan uudesta elä-
myksestä ja sen jakamisesta ja joukkois-
tamisesta. Palattuaan hän aikoo ehdottaa
samanlaisia munia Vellamoonkin, hyvin
tuotteistettuna tietenkin.

Saavuttuaan kohdemaahan T. Aapeli
suuntaa heti yhteistyömuseoon. Rans-
kankielisessä maassa hänen dekkarieng-
lantinsa aiheuttaa ongelmia ja yhteistyö
tuntuu tyssäävän heti alkuunsa. Hank-
keen tavoitteet kirkkaana mielessä
T. Aapeli vetäytyy takavasemmalle ja
pälyilee sopivaa kohderyhmää. Vaivihkaa
hän alkaa seuralla lapsiryhmää ja päätty
museon työpajatiloihin. Lapset alkavat
oppaan johdolla tutkailla pöydällä olevia
esineitä paljain käsin kiinnittämättä huo-
miota puuvillakäsinepinon. Sitä T. Aape-
li ei enää pysty seuraamaan sivusta, vaan
ryntää paikalle ojentelemaan käsineitä
ja kiskomaan esineitä lasten käsistä huu-
dahdellen sekaisin suomea ja englantia ja
elehtien voimallisesti.

Museoteatteriin ja muuhun osallistavaan
ohjelmaan tottuneet lapset ovat riemuis-
saan, paras museokäynti ikinä! Paikalle

hälytetty vartija on toista mieltä ja kiidät-
tää varmin ottein T. Aapelin ulos koko mu-
seosta. Työpajasta juttua tekemään tullut
paikallislehden toimittaja ehtii hätä
napata hänestä pari valokuvaa. T. Aapeli
tuntee itsensä väärinymmärretyksi, mutta
leppyy seuraavana aamuna nähdessään
kuvansa lehden etusivulla. Vaikuttavuus-
tavoite saavutettu heti ensimmäisenä päi-
vänä kunnan medianäkyvyydellä ja miksi
ei kulttuurikasvatuksellakin. Sehän oli
suorastaan hyvien käytänteiden tuomista
yhteistyömuseon yleisötyöhön. Kehitys-
kohteitakin yhteistyöhön löytyi, nimittäin
paikallisen museon suhtautuminen kult-
tuurivaihtoon ja yhteistyöhön.

T. Aapeli on tyytyväinen ja onnittelee
itseään hyvästä suorituksesta. Tavoitteet
saavutettu ja nyt on aika keskittyä omaan
hyvinvointiin ja työssäjaksamiseen. Tar-
kemmin ajateltuna hankkeessa mitattiin
vielä hyvinvointivaikutuksiakin. Ei kun
tuumasta toimeen ja viihteelle ja seu-
raavana päivänä virkistäytyneenä kotiin.
Kyllä matkailu avartaa ja kansainvälisyys
kannattaa. Heti huomenna matkasaar-
naamaan omaan museoon.

T. Aapeli

*”Kyllä matkailu
avartaa ja
kansainvälisyys
kannattaa.”*

NÄYTTTELYT

*Mutkat suoriksi, Leikkimö ja Mosaiikki – uutta katsottavaa kaiken ikäisille.
Vaihtuvissa näyttelyissä taidetta.*

Mutkat suoriksi

Ratsupolusta Rantatieksi, Rantatiestä moottoritieksi. Tie, sen tekijät ja kulkijat. Suoraa ja tasaista. Sellaista on E18-moottoritie, joka vie autoilijaa pikavauhtia halki eteläisen Suomen. Samaa matkaa on taitettu jo keskiajalla, mutta silloin vauhti ja kulkupelit olivat aivan toista, tiestä puhumatakaan. Vaatimaton ratsupolku oli kuitenkin tärkeä reitti Turun ja Viipurin linnojen välillä.

Kuva: Tiina Hakuli,
Kymenlaakson museo.

Liikenne- ja
viestintäministeriö

VALTATIE

Leikkimö

Värikylläinen Leikkimö on tila, jota voidaan käyttää työpajana, esitystilana, leikkipaikkana, näyttelytilana... Ensimmäiseksi esillä on esihistoriaopastukseen kuuluva kokonaisuus, jonka viereen rakentuu Hakalan koulun 5. luokkalaisten aiheeseen liittyvä näyttely. Esille tulee myös erilaisia mittoja, jotka liittyvät kauppahalli-aiheeseen leikkipaikkaan ja kauppahallin viereen tulevaan "toriin". Vanerisen varaston päädystä saa luolan tai kodin tai vaikkapa opetusteatterin tilapäisen pukuhuoneen. Pertsan ja Kilun opetusteatteri hyödyntää näyttämöä ja laajenee katsomoon. Satuteltassa voi taas lukea kuukauden kirjaa. Eli tila ei ole valmis, vaan täydentyy tai jopa muuttuu.

Kuva: Tiina Hakuli,
Kymenlaakson museo.

Mosaiikki

Mosaiikissa esitellään erilaisia ja yllättäviäkin välähdyksiä Kotkan ja Kymenlaakson historiasta. Tavoitteena on tuoda nähtäville kokoelmistamme aiheita, esineitä ja kuvia, jotka eivät ole päässeet vitriineihin saakka laajempien näyttelyiden yhteydessä. Mosaiikin osat mahdollistavat nopean reagoinnin ajankohtaisiin asioihin ja nopean näyttelykierron. Ensimmäisinä Mosaiikissa ovat esillä Itse ommellen, Hovinsaari, Jazzia ja jameja sekä Aleksanterimonoliitti.

Kuva: Tiina Hakuli,
Kymenlaakson museo.

Das Meer – Meri

Taidetta Greifswaldista
4.5.–3.7.2016

Kotka ja Greifswald ovat ystävyyskaupunkeja, joiden välinen ystävyyssopimus on solmittu vuonna 1959. Näyttelyn alkuunpanija on Kotkassa toimiva Kotka-Greifswald-seura. Kotkaa ja Greifswaldia yhdistää Itämeri, josta myös näyttely on saanut nimensä. Näyttelyn taiteilijat ovat Dagmar Liske, Ramona Czygan ja Karin Wurlitzer.

Strandszene 3, 2011, Acryl auf Leinwand, 110x60

Strandszene 1, 2014, Acryl auf Leinwand, 110x60

Strandszene 3, 2014, Acryl auf Leinwand, 2014

Karin Wurlitzer.

Strandszene 3, 2011; Strandszene 1, 2014; Strandszene 3, 2014. Akryyli.

Kuva: Karin Wurlitzer.

Näkökulma

Repin-instituutin kuvataidekoulutuksen
juhlanäyttely
8.7.–31.7.2016

Näyttelyn tavoitteena on kertoa Repin-instituutin kuvataidekoulutuksesta sekä tehdä yhteenveto kymmenen vuoden aikana tehdystä kansainvälisestä yhteistyöstä. Näyttelyn tärkeänä painopisteenä on kuvataiteilijoiden taiteellisen tuotannon esittäminen, jossa yhdistyy perinteinen ja kokeileva ilmaisu sekä syntyy omalaatuinen näkökulma kuvataiteeseen.

Juha Peuhkuri,
Kymijoen kiviä, pilvinen päivä, 2014, öljy kankaalle.

Kuva: Juha Peuhkuri.

Jäljet

Mikko Sakala,
maalauksia ja videomaalauksia
9.8.–30.11.2016

"Alkujaankin halusin lähteä tekemään teosta, joka olisi maalaus videomuodossa. Teosta jossa on ihminen, liike, ääni ja musiikki. Näistä muodostuisi maalaus, joka olisi kokoajan valmis, mutta muuttuisi ja eläisi. Näkisimme maalauksen syntyvän. Tämä näkemisen ja kuulemisen kokemus on noiden teosten keskeinen sisältö. Sen takia jokainen osatekijä, niin musiikki, liike kuin maalaus, on yhtä tärkeä, itsenäinen osa teosta." Jäljet-teoksen musiikista vastaavat Tomi Pekkola, Sirkku Mantere ja Johannes Raikas, tanssista Neil Owens ja Marttaleena Nikkari.

Mikko Sakala, In to the dream of sea,
2012, videomaalaus.

Kuva: Mikko Sakala.

Kauno

Taidekeskus Antareksen
taiteilijaryhmän näyttely
15.12.2016–26.3.2017

Taiteilijat Katri Kuparinen, Tiiu Anttinen, Ella Kettunen, Jari Järnström, Maarit Malin-Pötry, Outi Latvala, Tarja Ahokainen, Saara Pakarinen, Sonja Harala, Soli Perttu ja Milla Pystynen ovat Antareksen kulttuuriyhdistyksen jäseniä. Parinkymmenen taiteilijan kulttuuriyhdistys ylläpitää Taidekeskus Antaresta Sippolan kylässä Kymenlaaksossa. Kauno on kommentti kaunokirjoituksen opetuksen lopettamiseen Suomen kouluissa vuonna 2016.

Jari Järnström, Ikaros, 2016, akryyli,
akryylispray ja öljy kankaalle.

Kuva: Jari Järnström.

TAAPELI

YHTEYSTIEDOT

KYMENLAAKSON MUSEO
Merikeskus Vellamo
Tornatorintie 99 B
48100 Kotka

museo@kotka.fi
etunimi.sukunimi@kotka.fi

www.kotka.fi/kymenlaaksonmuseo
www.merikeskusvellamo.fi

Merikeskus Vellamo
avoinna
ti, to-su 10-17, ke 10-20
ma suljettu

